

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

Subotica, 7. ožujka 2003. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

Broj 6

Intervju:
Zvonko
Bogdan

Zimske poklade

Prelo u
Somboru

TippNet Internet

www.tippnet.co.yu

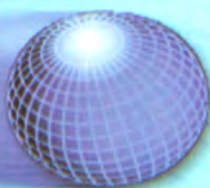
- Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
- Izrada web-prezentacija
- Prodaja računara i računarske opreme
- Prodaja licenciranih softvera
- Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
- Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi
- Izrada knjigovodstvenih i drugih softvera
- Bogat izbor informatičke stručne literature
- Prodaja univerzalnih daljinskih upravljača
- Prodaja sistema za glasanje "Mikrovoks"

Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!

Braće Jugovića 5. Subotica Tel. (024) 555-765 e-mail: support@tippnet.co.yu

SuOnline.NET

Vaš Internet provajder

JER KVALITET JE IPAK BITAN!

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica
Tel: (024) 559 - 200, Fax: (024) 553 - 365

Blue Spot

Računari i informatički inženjering

Nade Dimić 21 Subotica
Tel/fax +381 24 555 158 mob.+381 63 547 533

E-mail > bluespot@subotica.com

ovlašteni distributer poslovno knjigovodstvenog programskog paketa **Blue Soft 99**

Svjedočanstvo Hrvatima prijetila i policija.....	6,7
Vesela Laloš Demokracija s muškim likom.....	8,9
Ivan Torov Crnogorci u Beogradu.....	10
Goran Rotim Ka Europi i - izborima.....	11
Intervju Zvonko Bogdan.....	12-14
Reportaža Povratiti sjaj Golubincima.....	16,17
Mini intervju Oliver Dragojević.....	29

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne Pokrajine
Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav Milanković,
Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela Tonković

V. D. DIREKTORA I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Vesela Laloš, Nikola
Perušić, Dražen Prčić, Zlatko Romić, Zvonko Sarić,
Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

TAJNICA REDAKCIJE: Zorica Tikvicki

TELEFON: ++381 24/553355
++381 24/21414

ŽIRO RAČUN: 355102320869

EMAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

OMOT: Wizar Dizajn: Drago Poljaković,
Lajoš Matejka

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik«Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73

Zid šutnje

I pored velike buke u haaškoj sudnici i u domaćim medijima, događaji iz Vojvođanskog dijela Srijema koji su se odvijali na marginama rata u onome drugom dijelu Srijema, ne rasvjetljavaju se. Naprotiv, relativiziranje i umanjivanje progona srijemskih i podunavskih Hrvata, koje se provlači čak i u listovima koji se u značajnom obujmu bave ovom temom, jača zid šutnje onih koji o tome najviše znaju. Mnogobrojni pokušaji da se javno, za novine, razgovara sa tadašnjim žrtvama »čuvara ognjišta« svode se uglavnom na privatne ispovijesti, ili češće, na odbijanje kontakta. Ona manjina koja je unatoč prijetnjama, bombama, zastrašivanju, izboru tipa »biraj koje ti je dijete milije«, ostala u svojim kućama, u svojim selima, među svojim u ono vrijeme nenaklonjenim susjedima, ne želi cijelu stvar nanovo oživljavati i proživljavati. A većina koja se, opet, pritiscima nije uspjela oduprijeti, pa se mučnih događaja sada prisjeća iz svojih novih domova po Hrvatskoj, šuti zbog sigurnosti onih koji su ostali.

Istina se, naravno, neće istjerati na čistac u medijima nego u sudovima, bilo haaškom ili domaćim, ali je pitanje hoće li oni koji, iz straha za vlastitu sigurnost, šute pred novinarima, imati hrabrosti da svjedoče pred optuženima.

To nas vraća na 5. listopada 2000. godine, na revolucionarnu promjenu vlasti koja je morala biti i promjena svijesti u glavama većine stanovnika ove zemlje. A, je li ona to uistinu i bila? Nije li ustezanje od otvorenog i javnog svjedočenja o torturi zapravo strah da je svijest još uvijek ona stara, miloševićevskim događanjem naroda stvarana, te da crni vrag ponovo može iskočiti osjeti li povoljan trenutak?

A tih »povoljnih trenutaka« nikada nije manjkalo na ovim prostorima. Desničarenje kojem, s vremena na vrijeme, pribjegavaju i liberalniji političari, samo je znak da je put do građanskog, demokratskog društva prilično dug, a možda i neizvjestan. Izbori koji neminovno slijede, i tu a prethodno i u susjedstvu s one strane Dunava, pokazat će je li kraj toga puta, ako ništa drugo, makar na vidiku.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 27.2.

Biljana Plavšić
osuđena na 11 godina

NEDJELJA, 2.3

Goran Pitić: Milijarde dolara štete ako
SAD uskrate pomoć Srbiji

PETAK, 28.2.

Savezna skupština:
Proglášena Povelja o
ljudskim i manjinskim
pravima

PONEDJELJAK, 3.3

Beograd: Prva sjednica
Skupštine SCG

UTORAK, 4.3

Miroljub Labus: Nova država -
konfederacija

SUBOTA, 1.3.

Vojislav Koštunica: Optužnica
protiv Šešelja sa elemntima
procesa protiv naroda

SRIJEDA, 5.3.

120. obljetnica vojvođanske
željeznice

SUDNICA BEZ RJEČNIKA

Mnoge reči iz optužnice ne razumem. Hotimično, na primer, za tu reč prvi put čujem, točka, općina, suradnja, obrana, zapadni Srijem, vidim da je to neki geografski pojam ali ne znam u kojoj zemlji se nalazi taj Srijem... Frustriran sam zbog čudne odeće koja se nosi u sudnici. Ta odeća me asocira na katoličku inkviziciju što je za mene psihološki neprihvatljivo. **Dr. Vojislav Šešelj, pritvorenik**, na prvom pojavljivanju u haaškoj sudnici, »Danas«, 27. veljače 2003.

SLADOLEDŽIJA IZ SUSJEDSTVA

Kupnjom (beogradskog) »Frikoma« postali smo jedna od vodećih industrija sladoleda u Europi. **Ivica Todorić, vlasnik koncerna »Agrokor«**, »Nacional«, 25. veljače 2003.

DIPLOMA ZA VIZU

Talijanske škole su bolje od naših škola i u Rijeci ljudi upisuju djecu u te škole, iako nemaju nikakve veze sa Talijanima, pošto znaju da će materinji jezik i te kako naučiti i kod kuće. To nije slučaj sa srpskim školama. Što će djetetu diploma na ćirilici u Hrvatskoj? Odmah možeš da mu izvadiš vizu da se preseli u Jugoslaviju! **Bogdan Denić, profesor Sveučilišta NYC**, predavač na State Department School i predsjednik NVO Tranzicijom ka demokraciji, »Pravi odgovor«, 25. veljače 2003.

ZABETONIRANA ŠUTNJA

To što domaći dežurni klevetnici Međunarodnog suda za ratne zločine u Den Haagu sada, kada je i Šešelj stigao tamo, a Plavšićka dobila strogu kaznu zatvora, šute kao da su zaliveni betonom, samo govori o važnosti Tribunala u procesu utvrđivanje istine i u pomirbi regije. **Drago Pilsel, kolumnist**, »Novi list«, 2. ožujka 2003.

NOSTALGIČNI AUTONOMAŠ

Nostalgican sam prema mapi Jugoslavije koju sam poznao, a što se

tiče autonomije, ne mogu biti nostalgican jer to apsolutno više nije moguće, jer nema više ni one Jugoslavije, ni one Srbije, ni one Vojvodine. Nemoguće je vraćati se nečemu što je prošlost jer 21. vek otvara nove mogućnosti i ima svoje imperativne, naročito u zemljama koje su u tranziciji, pa se tome i valja prilagoditi. Čini mi se da u tom novom stanju imamo razlog više za autonomnost ovog regiona, koji jeste prirodna, geografska, ekonomska i sociološki uređena zajednica. To je oblik autonomije koji obezbeđuje prevashodno odgovor na ono što se najgrublje može svesti na raspolaganje sopstvenim dohotkom, a to će onda značiti prateće instrumente i zakonodavstvu delatnost i decentralizaciju unutar same Vojvodine kao zajednice. **Boško Krunic, nekadašnji pokrajinski dužnosnik**, predsjednik Foruma V-21, »Dnevnik«, 1. ožujka 2003.

TROSTRUKI POZIV

Mislim da što se tiče Svetog oca, (u svezi papine posjete Beogradu) ne bi bilo problema ukoliko se ispune tri uslova: da ga pozove država, SPC i Katolička crkva. Međutim, trostruki poziv još uvek nije formulisan. Kada je reč o patrijarhu Pavlu on bi već sutra mogao da poseti Vatikan. **Msgr. Jean Louis Tauran, tajnik Odjela s državama pri Vatikanu**, NIN, 27. veljače 2003.

KOMIČNI IDIOTIZAM

U naše doba sve je teže i uzaludnije predvidjeti što će sutra biti sa svijetom i

Europom u politici, ekonomiji, kulturi i ekologiji. Ipak, za Hrvatsku je izvjesno, kao i za Srbiju i BiH, da će najmanje još jedno desetljeće patiti od teških recidiva nacionalnog bunila. Jer ovdje se još ne shvaća da nam ljudsku i građansku budućnost najviše ugrožava vlastito stalno buncanje o ugroženosti nacije i o tolikim vanjskim i unutarnjim neprijateljima. Narod se ne može izvući iz tog već komičnog idiotizma bez pomoći jedne suvremene duhovne i političke elite – kojoj danas jedva naziremo začetak. **Nikola Visković, profesor na Pravnom fakultetu**, »Feral«, 22. veljače 2003.

PODANICI OPSTALI

Trebalo je to (lustraciju) uraditi odmah, pre dve godine. Međutim, jedan deo političke elite primio je u svoje redove bivše ne samo Miloševićeve već i Brozove podanike i na taj način gradio infrastrukturu svojih stranaka. Žalosno je što su to u pitanju nekadašnje opozicione stranke. **Vladan Batić, ministar pravde u Vladi Srbije**, »Blic«, 26. veljače 2003.

ZAKAŠNJELO »KAMENJE«

Stounsi su zakasnili. Trebali su doći 1990. i svirati dvadesetogodišnjacima, na tromeđi Srbije, Bosne i Hrvatske. Možda onda do rata na prostoru SFRJ ne bi došlo. **Dr. Zorica Tomić, sveučilišna profesorica**, »GL«, 2. veljače, 2003.

Dujizmi

///Osim ratova, na našim prostorima nije bilo većih nesporazuma.

///Ne bi se bavio prljavim poslovima da nije htio blistavu karijeru.

///Piramidalne banke su srušene. Faraoni su spašeni.

///Dok je on bio broj jedan, bio je veliko nula.

Dujo Runje

Piše: dr. Tadej Vojnović ofm

Škola nikada ne može zamijeniti kršćansku zajednicu. U školi je vjeronauk predmet, a u vjerničkoj zajednici je to prvenstveno odgoj u vjeri, pripremanje djeteta da postane punopravnim članom kršćanske zajednice, da uđe i u njezinu mistagogiju.

Etiologija današnjeg stanja

Povratak vjeri

Posljednjih nekoliko godina svjedoči smo velikih zbivanja i društvenih promjena. Sociološki gledano, najveća je svakako pad komunizma, a s njime i njegove totalitarističke i ateističke ideologije. Posljedica takvog stanja bili su veliki otpadi od Crkve, ljudi su u sebi vjerovali ali to javno nisu očitovali. Ostali su ili oni hrabri ili oni kojima to nije moglo ništa naškoditi. Ovaj represivni i diskriminatorski karakter bio je tako jak da još i danas susrećemo ljude koji kažu: »Tada se nije smjelo ići u crkvu!« Iz generacije u generaciju (a kod nas se radi o tri-četiri generacije) vjera je sve više slabila, broj nekrštenih je rastao, broj samo civilnih brakova (bez crkvenog vjenčanja) često se smatrao normalnim. Duhovne vrednote su se u tolikoj mjeri izgubile da možemo govoriti o pravoj duhovnoj devastaciji kao posljedici ovakvog stanja. To se osobito primjećivalo u mladima koji su bili bez ikakve duhovne orijentacije, živjeli samo za užitak i novac. Izgubljene su ili oslabljene vrednote kao što su čestitost, poštenje, odgovornost, radne navike i dr. Još će mnogo vremena proći do potpunog ozdravljenja i ponovnog uspostavljanja ovog duhovnog ozračja.

OBNOVA VJERE: Totalitarni režim počeo se naglo rušiti, najprije u svijetu a onda i kod nas. Osjećala se sloboda govora i ponašanja. Ali, kao reakcija na zabranjeno, javlja se sada suprotnost toga: vjera i odlaženje u crkvu sada postaje društveni trend. To postaje »novo« ponašanje po kojemu se sada postaje »in«. Naglo raste broj krštenja, vjenčanja (to je sada sasvim normalno), polaska u crkvu i slavljenja blagdana Božića i Uskrsa. Sve to skupa dobiva i određenu nacionalnu konotaciju u kojoj se pojedini narod prepoznaje ili izjednačuje s određenim vjeroispovijedanjem.

S pravom se pitamo koji je odnos vanjštine i nutrine, izvanjskog vjerničkog ponašanja i onoga što je

u nutrinu pojedinca. Ne bi svakako bilo pravedno kad bismo sve »novo-pridošle« u crkvu jednako vrednovali. Oni su u rasponu od pravog obraćenja pa do pomodarstva ili društvenog trenda. No jedno je zajedničko kod svih, a to je slabo poznavanje vjere. Premda Crkva zahtijeva za krštenje odraslih dugu i ozbiljnu pripravu, predviđa se tzv. katekumenat u kojem pripravnici (katekumeni) upoznaju vjeru Crkve i vjerničku zajednicu. To, međutim, nije svuda jednako sprovedeno, pa su često te pripreme za krštenje kratke, nepotpune i neadekvatne kako u odnosu na sadržaje vjere tako i (možda još i više) u odnosu na komunitarni vid, tj. pripremanje katekumena za kršćansku zajednicu.

MJESTO I ZNAČENJE KATEHEZE: Novost novoga doba je i kateheza djece. Nakon nastupa komunizma kateheza djece koja je bila u školi sada se seli u kršćansku zajednicu odakle je i ponikla. I roditelji koji su to htjeli mogli su svoju djecu redovito slati na vjeronauk. Međutim, otkada je vjeronauk izišao iz škola i broj djece koju roditelji šalju u crkvenu zajednicu veoma je opao. Uzrok toga je, s jedne strane slaba vjera roditelja, a s druge strah da u društvu ne budu prepoznati kao vjernici što bi možda dovelo u pitanje i njihovo zaposlenje.

Nastupom slobode ponovno se postavlja pitanje vjeronauka u školama i to ne njihovog uvođenja već njihovog povratka na mjestu odakle je bio protjeran. Zauzela se i država i Crkva. Država, odnosno pojedine stranke, vjerojatno da bi dobili određene političke poene (to je sada trend, »in«), a Crkva jer je u tome prepoznala još jednu šansu da mladima navijesti Isusa Krista. Svi su se oko vjeronauka, uglavnom, našli. Uz sve poteškoće koje je jedna takva reforma donijela sa sobom (odakle toliko kvalificiranih vjeroučitelja, udžbenici, promjena zakonodavstva, multireligijske sredine, organizacija i sl.) vjeronauk je

krenuo. Mi se sada pitamo: je li to to? Može li školski vjeronauk zamijeniti vjeronauk u kršćanskoj zajednici? Mnogi roditelji su bili u napasti da – kad već djeca na neki način moraju na vjeronauk – svoju djecu više ne šalju na vjeronauk u kršćansku zajednicu. Biskupi su reagirali pismom, naglašavajući roditeljima važnost i jednog i drugog vjeronauka. I s pravom!

PUT K OZDRAVLJENJU: Koji je put do ozdravljenja od tako loše prošlosti? On je vrlo slojevit i mnogostruk. Budući da se radi o tri generacije a i više – što se opsega tiče – to ozdravljenje mora zahvatiti sve: od staraca do djece. Drugo, to ozdravljenje mora biti u vjeri (vjerničko, duhovno), a ne u vanjskom ponašanju i ne smije biti uvjetovano društvenim trendom već motivirano pravom željom povratka Bogu. Kod toga moraju svi biti zaposleni: i Crkva (u svim svojim strukturama i djelatnostima) i obitelj (u novoj preorijentaciji i okretanju Bogu) i odgojitelji i društvo. Ovaj povratak Bogu mora biti podržan i potpomagan od svih i na svim razinama (ovdje posebno ističem medije, radio, TV, tisak i dr.). To je veliki i sveobuhvatni proces.

Vjeronauk u školama, povećani broj odlazaka u crkvu, krštenja i vjenčanja – sve je to samo jedan dio toga i to manji. Time nije sve riješeno. Uz katehezu djece crkveni dokumenti predviđaju (i to čak kao primarnije!) katehezu odraslih. Provedbeni dokumenti II. Vatikanskog koncila (Katehetski direktorij) sasvim jasno ističe da je »kateheza odraslih prva i temeljna kateheza«. Mi je, nažalost, još nemamo u pravom smislu te riječi. No, onaj koji se odluči za pravu vjerničku obnovu jednog naroda morat će početi upravo s katehezom odraslih koja je, kako kaže crkveni dokument, »catechesis praecipua«, tj. glavna kateheza. Odrasle sve više uvoditi u poznavanje vjere, stvaranje i oblikovanje autentičnih kršćanskih zajednica, istinsko naviještanje Evanđelja a ne pripovijedanje o Evanđelju – sve su to putovi k istinskom povratku Bogu koji se najbolje ostvaruje u vjerničkoj zajednici. ■

Svjedočenje

Srijemskim Hrvatima prijetila je i policija

Nekadašnji stanovnik Novog Slankamena govori o progonu

Podizanje optužnice protiv *Vojislava Šešelja*, kojom se lider radikala između ostalog tereti i za zločine počinjene prema Hrvatima u Srijemu, izazvalo je različita reagiranja. Pojedinci poput *Brane Crnčevića* i nekih medija odmah su relativizirali i dovodili u pitanje optužnicu, ali i iznijete fakte, a predsjednik SRJ i lider DSS *Vojislav Koštunica* je za »Blic« izjavio kako proces protiv Šešelja »ima mnoge elemente montiranog procesa protiv jedne države i jednog nara-đa«. Jedini političar srbijanske scene koji puno desetljeće zagovara kažnjavanje vinovnika tragičnih događaja, *Nenad Čanak*, za »Somborske novine« je ponovio kako ne smije ostati nekažnjen progon nepoželjnih nacija iz Vojvodine. »Ja bih više volio da svjedočim u Novom Sadu ili čak Beogradu. Ali pošto se naše sudstvo time ne bavi, ići ću bilo gdje da svjedočim o tome, ako postoje bilo kakve šanse da počinio budu kažnjeni« - dodao je predsjednik Skupštine AP Vojvodina.

Ovaj slučaj i dalje izaziva veliku pozornost, o čemu svjedoče i rezultati istraživanja agencije »Medium«. Prema njihovim podacima, prvi je dan haaškog suđenja Vojislavu Šešelju pratilo oko 485.000 žitelja Srbije.

U želji da se bolje osvijetle dešavanja nakon kojih je desetkovana hrvatska populacija Srijema, objavljujemo pismo nekadašnjeg stanovnika Novog Slankamena koji danas živi u Hrvatskoj.

»Nakon prvih izbora, na kojima je sudjelovao i DSHV, nama Hrvatima je stalno govoreno preko medija, pa i od pojedinih čelnika općine Indija, kako imamo sva prava kao i Srbi u Srbiji, pa smo krenuli ispitati kakva prava zaista imamo. Dogovoreno je da se, kao i svake godine unazad od II. svjetskog rata, na našem 'Hrvatskom domu' u selu postave jugoslavenska i hrvatska zastava, s tim što je hrvatska zastava umjesto zvijezde imala crveno-bijela polja ili šahovnicu. Ubrzo su dva policajca uzela ljestve i popeli se, te otilili zastavu.

U međuvremenu su se počeli skupljati ljudi i tražiti pravo da se na 'Hrvatski dom' vrati hrvatska zastava i da stoji zajedno s jugoslavenskom, kao i svih prethodnih godina. Došao je predsjednik općine Indija i potvrdio da imamo pravo

na zastavu, te da će na svim prilazima selu biti postavljene ophodnje koje će štititi selo.

Kada su se gradonačelnik i načelnik policije povukli, pojavio se novi problem o kojem nismo ni sanjali. Prišao nam je jedan policijski dužnosnik i rekao da u roku od dva sata moramo skinuti zastavu

Panorama Novog Slankamena

s Doma ili će on i njegovi ljudi zapaliti 10 kuća najuglednijih građana Novog Slankamena, te je nabrojao vlasnike čije će kuće biti spaljene. To je bilo oko 2.30 noću. Sve su to čuli i pripadnici milicije, a jedan od njih je bio šef policijske stanice u Indiji, što sam i rekao *Beli Tonkoviću*. Predsjednik DSHV-a mu je prišao i pitao hoće li milicija zaštititi selo od napada šešeljevaca. Dobio je odgovor da će oni napraviti zapisnik kada se sve završi, te da se u obračun šešeljevaca nad nama neće miješati, jer nemaju te ovlasti.

Cijeli događaj je neistinito prezentiran na radio stanicama koje su emitirale želje s ratišta iz Hrvatske, odakle su sve 'ujake' iz Slankamena pozdravljali i poručivali da ne čekamo njihov povratak, jer će nas sve pobiti. To je bio signal da se svi - ili bar većina - moraju protjerati, što je i učinjeno kada su se pojavili nepoznati ljudi i obasuli selo i počeli prijetiti. Tko ne bude otišao, prijetili su da će ga ubiti. Meni je osobno došla jedna domaća Srpkinja i rekla da se sklonim, jer ću biti ubijen kao primjer ostalima. Tih dana nije bilo pametno spavati u selu, pa sam i ja, kao i mnogi drugi, spavao na raznim mjestima, u autu na autocesti Beograd - Novi Sad i na novosadskoj veletržnici. Moj otac i mati spavali su u kukuružištu, jer u kući nije bilo sigurno. Telefonom su nas stalno zvali i pitali što se ne selimo. Nismo se javljali na telefon, jer smo znali što će nam biti rečeno. Ukupno šest mjeseci nisam smio ići niti na posao, tako da sam ostao bez posla. Pojedinci su znali doći pred kapiju i pjevati četničke pjesme.

No, nisu samo oni prijetili nego i policija. Nisam mogao izaći po danu ni po cigarete, a da me milicija ne maltretira, premeće po autu i prijeti da se moramo iseliti. Prvi put kad mi je napravljena premetačina, sjedio sam u slastičarnici i došla su dva milicajca koji su mi rekli da odmah izađem van, što sam ja i učinio, a oni su mi pretresli auto i tada me je jedan od njih pitao, nakon što je našao dječje cipelice

u autu, volim li svoju djecu. Rekao sam da ih volim, a on mi je odgovorio što onda čekam, što se ne selim, želim li da mi djeca rastu bez oca?

Jednom sam sjedio kod pokojne *Janje Bešenski* kad su došla dva čovjeka. Jedan je bio u uniformi, bio je to zapovjednik nekog srpskog sela u Hrvatskoj, a drugi je bio u civilu. Rekli su mi ovako: »Mi se sada idemo useliti kod tvog djeda u kuću, a ti probaj doći na most, odmah ćemo te ubiti«.

Odgovorio sam da me mogu ubiti, ali da dobro razmisle, s obzirom da mi je otac u Hrvatskoj. Nešto prije ovog događaja kod djeda su upali preko noći i odnijeli sve što se moglo odnijeti. Djed je to otišao prijaviti policiji, no dva policajca koja su došla pitala su ga što čeka, što se ne seli, hoće li da mu netko digne kuću u zrak, pa da nema što mijenjati.

To je samo dio onoga što sam ja proživljavao. Ima još toga što ne bi stalo na pet papira, ali, evo, neka se zna makar dio prave istine«.

Identitet čitatelja koji nam je uputio ovo pismo, na njegov zahtjev ne objavljujemo.

N. Perušić

U želji da objavimo svjedočenja Hrtkovčana, Slankamenaca i drugih žitelja Srijema koji su pretrpjeli progon te ostali u svojim domovima, kontaktirali smo više stanovnika srijemskih mjesta. Međutim, nitko nije bio spreman svjedočiti, jer je strah od odmazde, uznemiravanja i prijetnji još uvijek velik.

Vojvodansko ustavno pitanje

Komisijine komisije komisija

Dok čekamo usuglašavanje konačne verzije Prednacrta Osnovnog zakona AP Vojvodine, nad nama se nadvija sjena Miloševićevog Ustava, političke trgovine i nejedinstvene autonomističke političke scene.

Mnogo komisija, a malo principa

Piše: Mirko Sebić

Kad ovaj broj »Hrvatske riječi« budete čitali najvjerojatnije će biti održana prva sjednica Komisije za izradu nacrtu Osnovnog zakona AP Vojvodine. Tako barem predviđa jedan od njenih članova, visoki dužnosnik Lige socijaldemokrata Vojvodine i potpredsjednik PIV-a, Aleksandar Kravić. Pred komisijom je veoma kratko razdoblje za usuglašavanje stavova prednacrta ovog akta koji ističe 14. ožujka, jer bi se tada pred Skupštinom Vojvodine morao naći jedinstveni tekst nacrtu Osnovnog zakona.

Ne treba biti politički pretjerano pronicav pa da se između redova pročita da je na djelu traženje političkih kompromisa između dvije osnovne snage u vojvodanskom parlamentu: Demokratske stranke i Lige socijaldemokrata Vojvodine. Među-tim, malo je teže dokučiti koji argumenti u kuloarskom ping-pongu ovih stranaka imaju odlučujuću moć. Čini se da argumenti nisu nužno ustavno-pravne prirode. U igri su dakle, može se pretpostaviti,

bilateralni dogovori između stranaka, točnije, njihovih prvaka. Ono što se od samog početka parlamentarne igre za Osnovni zakon moglo prigovoriti kreatorima akcije je ulazak u igru bez kompaktne momčadi. Naime, vojvodanske autonomističke stranke nikad nisu bile razjedinjenije i posvađanije, njihovi lideri ne govore i ne gledaju se a kamoli da kroje zajedničku strategiju. Cinici bi rekli da je puna autonomna vlast na domaku kad vlada takva netrpeljivost među potencijalnim vršiocima vlasti i prvacima autonomije.

Nedavna izjava srpskog premijera Zorana Đindića da nije siguran da vojvodansko pitanje uopće postoji, jer su vojvodanske stranke potpuno razjedinjene oko njegove formulacije, svjedoči samo u prilog gore navedenoj tvrdnji ali njen ton može ukazati da ni premijer nije nimalo neđužan u ovoj igri. Naime, svaka od vojvodanskih stranaka može proigrati svoj vlastiti interes kroz pitanje vojvodanske autonomije, to joj omogućava bilateralno-kuloarski karakter dogovora. Zašto borba za vojvodanski konstitutivni akt nije povedena frontalno, parlamentarno i bez hipoteke međusobnih sukoba nije teško odgovoriti, a tko je za to najkriviji ne bi bilo uputno licitirati. S druge strane, sasvim je jasno da je ostatku DOS-a ostao jedinstven stav

jedino u negiranju vojvodanske konstitutivnosti. Naime, konačnim upokojava-njem Jugoslavije na način kako se upravo odigrao, upokojena je i politička ideja Vojvodine kao konstitutivnog dijela te bivše državne zajednice. Vojvodina je jedina faktički ostala bez svog političkog miraza koji je nekad unižela u Jugoslaviju. Stoga je Aleksandar Kravić u pravu kad u izjavi za novosadski »Dnevnik« tvrdi: »Osnovni problem u procesu ustavnih promena je što se Miloševićev ustav, protiv kojeg smo se svi zajednički borili, odjednom postavlja kao polazna osnova za razgovore sa Beogradom o statusu Vojvodine.«

Naravno, ostaje pitanje koje se može uputiti svima, a ne samo Kraviću i Ligi socijaldemokrata Vojvodine: zašto ništa nije učinjeno da se vojvodansko pitanje na saveznoj razini kroz rasprave o novoj državnoj zajednici izvuče ispod čekića miloševićevskog ustava. Stvari djeluju kao neprincipijelne pogodbe. A što je pogodeno i koliko, to ćemo uskoro saznati.

Ono što najviše žulja politički Beograd je navodni separatizam Vojvodana koji se, tobože, može provući kroz Osnovni zakon ili neku drugu ustavno-pravnu materiju. Ali što, recimo, stvarno brine DS i njenog lidera bolje možemo iščitati iz njihovog prijedloga ustavnog rješenja za Republiku Srbiju. Tu regija i autonomija ima koliko hoćeš, ali se na mala vrata uvodi mehanizam zaštite jedinstva Republike, odnosno zadržava se model pokrajinskog ili regionalnog načelnštva koji štiti interese Republike. Nije nužno, ali je veoma moguće, da tvrdi centralizam zamijeni meki koji će se skriti u šumi paragrafa, stavova i načelnštava.

Sastav komisije

Sastav Komisije za izradu nacrtu Osnovnog zakona AP Vojvodine: predsjednik je Nenad Čanak (LSV), u sastav Komisije ulaze svih deset članova Odbora za pitanje ustavno-pravnog položaja Vojvodine a to su: Srđan Tešić, Jelena Jeftić, Zlatimir Momirov (DS) István Ispánovics, István Fehér (SVM), Aleksandar Kravić (LSV), Svetozar Panić (RV), Milorad Katanić (DSS), Duško Radosavljević (VU), Attila Juhász (DZVM).

U ovu komisiju ušli su i predstavnici najvećih vojvodanskih općina: Borislav Novaković iz Novog Sada (DS), Zoran Bošković iz Srijemske Mitrovice (LSV), Milorad Đurić iz Vršca (DS), Borislava Kruška iz Pančeva (DSS), Duško Radaković iz Kikinde (LSV), Jovan Vujičić iz Sombora (DS) i Milan Čežek iz Zrenjanina (LSV), predstavnik općine Subotice još nije određen.

Osim njih, u Komisiji je i v. d. predsjednica Srbije Nataša Mičić (GSS) i jedan predstavnik koalicije »Povratak« koji još nije određen.

Bunjevci izostali, za sada

Radnoj grupi koja je definirala Prednacrt Osnovnog zakona Vojvodine, obratili su se Bunjevačko-šokačka stranka, Bunjevačka matica iz Subotice te »Bunjevačko kolo« iz Sombora s prijedlogom da se u strukturi Vijeća nacionalnih zajednica i Bunjevci iskažu kao posebna nacionalna zajednica. Radna grupa nije prihvatila ovaj prijedlog, navodeći da u dosadašnjim ustavnim dokumentima bivše SFRJ Bunjevci nisu bili zastupljeni kao posebna nacionalna zajednica, jer o tome ni u znanstvenim i stručnim institucijama ne postoji jedinstveno opredjeljenje.

N. P.

Posvađani

Vojvodanske autonomističke stranke nikad nisu bile razjedinjenije i posvađanije; njihovi lideri ne govore i ne gledaju se, a kamoli da kroje zajedničku strategiju. Cinici bi rekli da je puna autonomna vlast na domaku kad vlada takva netrpeljivost među potencijalnim vršiteljima vlasti i prvacima autonomije.

Žene u politici

Demokracija s muškim likom

Žene su svojim feminističkim angažmanom izborile mnoge životne prostore, ali je glavni muški bastion - polje vlasti i moći - ostao neosvojen

Piše: Vesela Laloš

Činjenica da se na čelu Srbije, i njenog parlamenta istodobno, nalazi predsjednik ženskoga spola ne znači da se ovdje nešto u toj domeni doista počelo mijenjati, bar ne kada je riječ o uvijek intrigantnoj a kronično nepromjenljivoj temi ženskog političkog angažmana. Brojke, iskustvo i na žalost duga tradicija govore da su iz političkog života ove zemlje - mada je to i opći sindrom, što dakako nimalo ne olakšava situaciju - žene gotovo prognane, te da je to za njih zabranjeni teritorij. Cjelokupnu ovdašnju priču o odnosu prema ženi u politici rječito ilustrira i nedavni »slučaj paparazzo« s predsjedničnim nogama, kojima se bavio dobar dio populacije (oba spola) više nego njezinim kvalitetama i referencama za funkciju koja joj se »desila« - stjecajem okolnosti, a ne voljom nosilaca političke moći.

Balkanska macho kultura se pita što će uopće ljepši spol na tako ozbiljnom i surovom mjestu kakvo je politika, i opire ideji da je žena i te kako zainteresirana za ono što se događa u javnome životu. Taj stav je nedvosmisleno ispoljen kroz prilično žilav muški otpor ženskom nastojanju da se izbori za mogućnost sudjelovanja u odlučivanju o zajedničkoj sudbini. Rezultat toga otpora je 10,8 posto žena u republičkom parlamentu, 6,67 posto u parlamentu Vojvodine, 11 posto u parlamentu Subotice; ravno dvije žene na funkciji gradonačelnika i cijeloj Republici, ukupno četiri u nedavno formiranom Hrvatskom nacionalnom vijeću... Može se nabrajati još, ali razlike u brojkama su gotovo zanemarljive.

KORAK UNAZAD: Zanimljivo je, međutim, da se sa takvim odnosom snaga susrećemo u i susjedstvu. Situacija je tamo doduše nešto bolja, ali točno toliko da više donosi utjehu pesimistima, nego što podstiče optimizam. Hrvatska u svom Saboru ima 21 posto zastupnika nježnijeg spola, makedonsko Sbranje 13, slovenski Državni zbor 12,5, dok je Bosna i Hercegovina izabrala 30 posto žena da je zastupaju u parlamentu - ali na izborima pod budnim okom Europe! Za ovim brojkama, začudo, ne zaostaju ni neke razvijenije demokratske zemlje. Zaključak koji

se ne može izbjeći - žene su se svojim feminističkim angažmanom izborile za mnoge životne prostore, ali je najvažniji muški bastion, polje vlasti i moći, ostao i dalje neosvojen. Očito je i zbog čega, a o čemu svjedoče podaci koji se nalaze u abecedi feminističke literature - jedan posto ukupnog vlasništva na Zemlji, dvije trećine oba-vljenog ali slabije plaćenog rada i dva posto izvršne vlasti. Riječ je, dakako, o ženama i njihovom sudjelovanju u raspodjeli rada i bogatstva na planeti.

Žene su u Jugoslaviji prije desetak godina imale bolji društveni položaj nego žene u mnogim razvijenim zemljama. Danas su one po mnogo čemu u znatno gorjoj poziciji, komentira pokrajinska tajnica za rad, zapošljavanje i ravnopravnost spolova Jelica Rajačić-Čapaković.

U bivšem, socijalističkom parlamentu bilo je 30 posto žena; u sadašnjim parlamentima, formiranim nakon 5. listopada, taj procent je daleko manji, iako su upravo mnogobrojne ženske nevladine organizacije odigrale bitnu ulogu u smjenjivanju bivšega režima. A čini se da bi njihovo sudjelovanje u parlamentima bilo i manje, da se nije izvršio snažan pritisak na tadašnji DOS da poveća taj procent...« Opći muški stav o njihovom prirodnom pravu na vlast zanimljivo oslikava slučaj sa izborom ministra/ministrice za ženska pitanja, što ga je Vojvodina uvela nakon promjena. Naime, na čelo toga ministarstva namjeravao se staviti nitko drugo do muškarac, sasvim ozbiljno dokazujući da tu nema ničeg čudnog... Tijekom proteklog desetljeća jednostavno se desio proces kojeg sociolozi opisuju kao retradicionalizacija društva, a koji je ponovno aktualizirao postulate »muške glave« i »kratke ženske pameti«. »Upravo su žene bile te

koje su ovih godina Miloševićeve vladavine posebno stradale, i praktično su one iznijele teret krize na svojim plećima. One su bile najčešće i najviše otpuštane s posla, one su se borile sa inflacijom, skupoćom, siromaštvom, one su najviše brinule o obitelji, i pri svemu tome bivale potiskivane na marginu društvenog života. To se mora promijeniti«, kaže tajnica Čapaković, a jedan od koraka ka toj promjeni trebao bi biti zakon o ravnopravnosti među spolovima, koji je upravo u pripremi u Skupštini Vojvodine, i do kraja godine bi se trebao naći u republičkom parlamentu. Koliko će se tamo imati sluha

Iznimke i nova pravila

Historija je i pored svega zabilježila mnoge uspješke vladarke, koje su nedvojbeno svojim prisustvom u državnim poslovima ispisale značajne povijesne stranice. Kleopatra, Nefretete, Katarina Velika, Marija Terezija, Indira Gandhi, cijela dinastija Elizabeta, Margaret Thatcher...

Njihovi su primjeri, međutim, više iznimke koje potvrđuju pravilo, nego li samo pravilo. Novija historija međutim pokazuje tendenciju da to pravilo, iako sporo, doista i mijenja, te se u pojedinim zemljama žene pojavljuju na mjestima na kojima su do tada bile nezamislive. U Francuskoj, Norveškoj, Finskoj, ali i Čileu, Bahamima, Bangladešu i Kolumbiji upravo su žene zadužene za resor ministarstva obrane(!), a tome društvu pridružila se nedavno i Hrvatska, koja također ima ministricu u tom državnom resoru. Skandinavske žene imaju najdulju tradiciju u tome (prva je ministrica obrane postavljena u Finskoj 1990. godine) ali one također imaju dugu tradiciju i u ženskom političkom liderstvu uopće.

U Švedskoj žene su zastupljene sa 43 posto u parlamentu, dok u vladi čine većinu!

za to ostaje da se vidi. Jelica Čapaković ocjenjuje da je Vojvodina, ipak, za nju spremnija za ustupanje političkoga prostora svojoj ljepšoj polovici. U desetak općina Vojvodine formirana su tijela za ravnopravnost spolova, a namjera je pomenutog tajništva da se u trećini vojvođanskih općina žene educiraju za kandidiranje na izborima za gradonačelnice. »Važno je motivirati žene za to, i pomoći im da taj posao rade ne

samo kao i muškarci, već na jedan drugačiji, bolji način. Politika iz ženskog ugla je svakako kvalitetno drugačija, i mnoge su žene to uspjele dokazati«, smatra tajnica.

HARMONIJA DVA PRINCIPA: Zašto žene u politici, pitaju se i oni koji se u biti ne protive toj ideji, a pitaju se i mnoge žene, glasači, koje nerijetko glasove daju kandidatima suprotnog spola. Filozofski

argument bi bio u istočnjačkoj tezi o jin i jang ustrojstvu kozmosa, o vječnom preplitanju i harmoniji muškog i ženskog principa, čije remećenje dovodi do kataklizme. Znatno pragmatičnije zvuči argumentacija o demokratskoj pravdi i racionalnom korištenju resursa, ukoliko bi se i žene uključile u politiku. Ženska je populacija, naime, brojčano već desetljećima nadmoćna u odnosu na mušku u većini zemalja, te je nedopustivo i nedemokratski da više od 50 posto stanovništva u tijelima koja odlučuju ima tako malu zastupljenost. U toj ženskoj polovici populacije također postoje značajni resursi u intelektu i znanju, koji su do sada uglavnom bivali neiskorišteni. Posebno je bitan aspekt neposrednog sudjelovanja žena u odlučivanju s obzirom na pomenutu razliku dva principa - isključivanjem žena iz političkog života njihovi stavovi i interesi, a to znači i njihov svjetonazor, koji je ipak drugačiji od aktualnih paradigmi vladanja, ne mogu biti na pravi način zastupljeni.

Istodobno, svijet biva lišen drugačijeg viđenja stvarnosti, u koju na žalost pada i rat. Rješenje za ovu ozbiljnu političku marginalizaciju žena ponudio je OEES - bijedan »reprezentativni uzorak« nježnijeg spola u parlamentima gotovo svih zemalja tranzicije morat će se promijeniti ako ni zbog čega drugog, ono zbog pritiska ove europske organizacije i njenih standarda, koji kažu da se na izbornim listama mora naći 30 posto žena. (Procent je mogao biti i 50, ali i 30 je korak unaprijed). A ako OEES to zahtijeva, pravilo će se po svoj prilici ispoštovati. Bosna i Hercegovina je to i dokazala.

Subotica-trans

SUBOTICATRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
- ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1420 din)
- ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1988 din, a u jednom pravcu 1106 din)
- ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAS SUBOTICA-TRANS

Srbija na raskrižju

Crnogorci u Beogradu

Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

*Treba, naime,
raditi na daljnjoj
(dis)harmo-
nizaciji dva
ekonomska sis-
tema, dvije
valute, dvije
carine, a, shodno
tome, i lobirati
za svoje interese
tamo gdje je to
najpoželjnije: u
Bruxellesu,
Washingtonu,
Rimu, Parizu,
Londonu, možda
i Moskvi.*

Znate li što znači skraćenica ZSCG? E, nije ono što i vi i mnogi poput vas misle! Politički kumovi su bili veoma vrijedni pa su tek formiranu »državnu zajednicu« već nazvali – Samostalnom Crnom Gorom.

Još veća pogreška bila bi ako mislite da je ovakva interpretacija skraćenice dobra šala političkih šereta. Sve što se ovog tjedna dešavalo prilikom konstituiranja Skupštine SCG, u stvari, ponajbolje pokazuje da je stvar tako dobro dogovorena i osmišljena da neki drugačiji ishod, osim pripreme terena za definitivnu razlaz Srbije i Crne Gore, naprosto nije moguć. A najvjerojatnije, ni poželjan ni ovima u Beogradu, ni – napose – onima u Podgorici.

Evo i zašto: još od 1997. godine, kada je počeo razlaz Mila Đukanovića sa Slobodanom Miloševićem, malo je tko mogao zamisliti da će se DPS ikad naći u skupštinskim klupama u zdanju na beogradskom Trgu Nikole Pašića. Ideja o nastavku »druženja« bila je crnogorskoj težnji za nezavisnošću mrska i nakon Miloševićeva odlaska i Koštuničina dolaska, pa su, logično, priliku da pokažu »što, kako i koliko znaju« dobili Momirovi »prekaljeni državnici«, drugi Bulatović, Žižić, Božović. I paradoks je bio neminovan: »Milova« parlamentarna opozicija u Crnoj Gori, voljom DOS-ovskih »demokrata« i »revolucionara« (po principu »daj što daš, važno je vladati«) postala je vlast nad Crnom Gorom, jezičak na vagi koji je Koštunici omogućio, s jedne strane, opstruirati sve živo, s druge, dokazati kako nema te političke i ideološke matrice (Bulatović-Bojović-Šoć) koja se ne da valjano upotrijebiti

za »dobro naroda i države«. Kog naroda – ostalo je nejasno, koje države – još manje, ali tko još o tome da brine kada je jugoslaven-ski (bivši) predsjednik sebi stavio u prioritete zadaću da dovrši Miloševićevu nacionalnu misiju. A, bogme, bili su korisni i Đindiću. Bar kao skoro idealno pokriće za svoje brljotine i promašaje, »jer, pobogu, kako možemo transparentno reformirati Srbiju kad nam koalicijski partneri i njihovi politički i ideološki sponzori stalno podmeću klipove.«

Onda je – »u posljednji čas« – u igru uskočio Xavier Solana. I sve je krenulo drugim, neobičnim tokom. Jedne Crnogorce zamijenili su drugi, kažu europski podobniji, ovi prvi (Bulatovići) konačno su postali opozicija i tamo i ovdje, ovi drugi (Đukanovići) zaposjeli su pozicije što su im koliko do jučer bili odbojni, čak i mrski. Marović je »izgurao« Koštunicu i sada je on »naš predsjednik«, Miško Vuković je češće u Beogradu nego u Podgorici, što mu, kažu svjedoci, teško pada, ali »što ćeš kad se mora«. Najednom se u »saveznom« (kako ga u Beogradu još nazivaju) parlamentu pojavio glavom i bradom »vaskrslu«, a ipak neprolazni Novak Kilibarda da bi umirio »Milovo« crnogorsko javno mnijenje riječima kako je sve ovo, u stvari, jedna šarena laža. Točnije: igra. Još preciznije: »predvorje da se kroz dvije do tri godine, brate, mirno, civilizirano, bez trzavica, poput Čeha i Slovaka, »rastanemo.« Nešto slično poručuje i Filip Vujanović, pa dileme, čak ni među najzagriženijim pobornicima državnog jedinstva Srbije i Crne Gore, nema: trpjet ćemo se još dvije-tri godine, a zatim – kud

koji, mili moji!

Stvar je, doduše, prosta, ali ne i baš do kraja jednostavna. Prvu rundu su Crnogorci dobili, druga će, svakako, pripasti Đindiću da uspostavi kontrolu i nad vojskom i financijama, treba se pripremiti za treću, presudnu etapu. Milo je s nevjerovatnom lakoćom ustupio resore vojske, vanjskih poslova i manjine DOS-u, ali mu ne pada na pamet da se liši vanjskih i unutrašnjih ekonomskih odnosa. Treba, naime, raditi na daljnjoj (dis)harmonizaciji dva ekonomska sistema, dvije valute, dvije carine, a, shodno tome, i lobirati za svoje interese tamo gdje je to najpoželjnije: u Bruxellesu, Washingtonu, Rimu, Parizu, Londonu, možda i Moskvi. Pošto je nerealno očekivati od srbijanskih kadrova da rade za »crnogorsku stvar« na užtrb »svoje«, i obratno, valja se pobrinuti da »naši ljudi« zauzmu ključne međunarodne pozicije. Dragiša Burzan, crnogorski ministar vanjskih poslova, zato kaže da će Podgorica istrajati na tome da dobije ambadorska mjesta u najvažnijim svjetskim centrima moći i odlučivanja, po sistemu pola-pola, pa makar zbog toga ponovno ušli u oštar klinč s Đindićem.

I tu je, u stvari, suština priče. Održavati državni privid, ujedno i tenzije. Učiniti sve da službeni Beograd vremenom izgubi volju za očuvanjem ove čudne državne tvorevine, okrene se svojim unutrašnjim problemima, »batali« Crnu Goru i sama Srbija u perspektivi postane veći zagovornik crnogorske (i srbijanske, dabome) samostalnosti i nezavisnosti nego što se to danas čini. A kad ona to jednom prelo-mi, onda teško da bi i Solanin nasljednik nešto mogao popraviti.

Hrvatska politička putanja

Koraci ka Europi i - izborima

Piše: Goran Rotim,
novinar HRT-a

*Život se doista
(napokon) promi-
jenio. Nabolje?
Vjerojatno da,
onima koji rade.
Još je vojska ljudi
bez radne knjižice,
ali i njih je 10
posto manje nego
li prije pola
godine. A za pola
godine, ili godinu
najviše, opet
izbori!*

Podići kredit za novi automobil? Moguće, ali trebala su tu tri-četiri jamca, raznorazne »komunalne pristojbe« (protuvrijednosti i po tisuću i više eura), ugovor s bankom o automatskoj zapljeni bez sudskog postupka u slučaju nekih problematičnih situacija, a puste kune izbrojene raznoraznim javnim bilježnicima za najegzotičnije potvrde i da ne brojimo...

Podići kredit za novi (ili, dakako, već korišteni) stan? Bilo je moguće, ali još puno, puno napornije nego za automobil. Tada se »limenog ljubimca« otplaćivalo do pet godina s kamatama od po 13-14 posto, a onoga »betonsko-staklenog« na najviše 15 godina uz »harač« od 11-12 posto na godinu... Po kavu, deterdžente, sokove, piva, vina, tjesteninu, ručnike, umake, - po sve se to (barem iz Zagreba) putovalo u Brežice (Slovenija, 30 kilometara), ili Leibnitz (Austrija, 90 km za namještaj i u Graz 180 km) ili Nagykanizsu (Mađarska 110 km). Krpice u već odavno ofucanom Trstu nisu više »inn«. Nije da toga nije bilo i kod kuće, bilo je. No, tko ne bi prištedio barem trećinu svojih mukom stečenih kuna, a usput i popio kavu na jednom od omiljenih trgova okolnih najbližih gradova i zemalja?! A kod kuće - živjeli smo na djelu »hrvatsko gospodarsko čudo«, sa zavišću i bijesom gledali labuđe šepurenje novopečenih tajkuna i njihovih sinova u najnovijim »porscheima«, BMW-ima i »audijima« na »zagrebačkoj špici«. Na televiziji smo slušali kako je Hrvatska »najuspješnija« od svih tranzicijskih zemalja i kako nas Europa ne prima u svoje okrilje samo zato jer je »zavedena« vlastitom fantazijom o »zapadnom Balkanu« i ne bavi se ničim drugim doli bogohulnom urotom da taj zapadni Balkan opet

»zamiješa« nekim novim versajskim, jaltskim ili tko-zna-kojim dogovorom...

Hrvati diljem svijeta od početka plave putovnice putuju bez viza, samo ako za to imaju i koju (u to vrijeme) marku, ili dolar, ili - još bolje - AmEx ili Diners u džepu... I tu se priča o »euroatlantskim integracijama« manje-više završavala. Jest da smo već bili u OESS-u i nešto kasnije u Vijeću Europe. No, probiti se u onaj pravi, povlašteni krug NATO-a i EU-a izgledalo je kao daleka budućnost.

Trećesiječanjskom promjenom na zagrebačkom Markovu trgu prije tri godine poradovali su se svi oni kojima je bilo dosta poluizolacije i straha od svijeta, oni koji su radosno uskliknuli »Napokon, Europa!«. I, na novom početku, krenulo je dosta dobro. Albright, Robertson, Solana, Coock, Prodi - prošetali su Zagrebom, svi u mjesec-dva. Nije prošlo dugo, cijela Europska unija došla je u Zagreb (24. studenog 2000.), kako bi pod obrisima kolonada Mimarina muzeja na Rooseveltovu trgu poručila: Europa od danas stanuje i ovdje, požurite, stići ćete!

I korača se već tri godine, cik-cak, pa naprijed... Kamate su pale na »normalnih« (skoro) europskih 6-7 posto, rokovi se produljili i do 30 godina. Tajkuni, barem oni najpoznatiji, prvo su bili u pritvorima, a sada se brane sa slobode. No, ne voze više svoje »porschee« po travnjacima.

Dobili smo novi mirovinski sustav, životna osiguranja, porezne olakšice, od države poticane stambene štedionice, poduzetničke inkubatore, zone i kredite za obrte i turizam.

Stigli su nam u oceanskim valovima hipermarketi, pa više nemamo pojma pošto je forinta ili tolar. Lire i šilinzii ionako su se utopili u euru čiji tečaj znamo

bolje od dolara. Više ne putujemo u Nagykanizsu ili Graz, već u Jankomir ili Sesvete. Život se doista (napokon) promijenio. Nabolje? Vjerojatno da, onima koji rade. Još je vojska ljudi bez radne knjižice, ali i njih je 10 posto manje nego li prije pola godine. A za pola godine, ili godinu najviše, opet izbori! Sadašnja je, trećesiječanjska, koalicija počela kao »šestorka«. Prvi ju je napustio IDS prešavši u »konstruktivnu oporbu«. Pa se povukao HSLS, ali se i sam razlomio na sebe i Libru koja je ostala u vladi. Najjača oporbena stranka, HDZ, bila je sigurna da ova vlada neće doživjeti niti pola mandata. No, kad se ušlo i u posljednju kalendarsku godinu vladanja, sve je manje »zazivača« prijevremenih izbora. »Hrvatska će ući u EU s Vladom u kojoj će biti HDZ! Do 2007. Hrvatska se može svrstati u grupu s Rumunjskom i Bugarskom i to je naš cilj. Zatim, ulazak u NATO u drugom krugu, a ne da čekamo treći krug. Nadalje, cilj nam je rješavanje otvorenih pitanja sa susjedima, uspostavljanje trajne političke stabilizacije u našem susjedstvu« - poručuje u ovoj tjednom intervjuu »Jutarnjem listu« dr. Ivo Sanader, predsjednik HDZ-a. Vođa stranke kojoj sve ankete, bez razlike, daju najviše izgleda za pobjedu na sljedećim izborima. Dakako, ne više i samostalno sastavljanje vlade, ali to će ovisiti i o drugima. Doista, ulazak u NATO 2006. i u Europsku uniju 2007., prema sadašnjim signalima iz Bruxellesa, Atene, Berlina, Pariza ili Londona, izgleda realno. Kada ovoga ljeta Zadar bude spojen sa Zagrebom autocestom, - hrvatski krug kredom (i asfaltom) bit će opet zatvoren. U to vrijeme i papa će nas blagosloviti treći put. A onda, izbori mogu početi... ■

Zvonko Bogdan, bard panonske etno-baštine

Muzika i pjesma nemaju granice

*Autor ne raspolaže svojim djelom * Sombor je sve što me vezuje za djetinjstvo **

*Izdavačima nije stalo do mene * Komadanje i dijeljenje zemlje još nije stalo, bojim se, ali mene moja publika voli, ma gdje bila, i ne mari za granice i međe. Kao ni ja, uostalom.*

Intervju vodio: R. G. Tilly

MIHÁLY NOVÁK

Na kraći i neformalni razgovor s bardom panonskog folklor, etno-baštine bunjevačkih Hrvata, ali i Mađara i vojvođanskih Srba, s ovih prostora, glasovitim interpretatorom romanci i starogradskih pjesama i istrajnom pregaocu u domeni istraživanja samosvojnoga izvornog narodnog folklornog i glazbenog stvaralaštva Zvonkom Bogdanom ponukao nas je njegov novi album, tiskan i objavljen u CD-formatu, »Živim život k'o skitnica«, kojim se oglasio nakon za njega prilično neuobičajene i duge šutnje. Vječiti mladić glazbene scene, najbolji pjevač među jahačima i najbolji jahač među pjevačima, zaljubljenik u prirodu, umjetnost, glumu i teatar; kao i u golubove, živi svijet, uopće, gospodin od vrha elegantnog crnog šešira široka oboda, do ulaštenih crnih bunjevačkih čizama dugih sara, za stolom svog omiljenog kafića, »Galerija«, glasovitu »Gomborskom sokaku«, gospodin Zvonko Bogdan, »čovjek-institucija«, naručio je sebi (drugu) jutarnju kavu. Kaže da je dugogodišnji ranoranalac, pripalio (čisto »meraka radi«, jer nije sklon porocima nikakve vrste) kratki kubanski cigarillos, uz vreli crni napitak, i strpljivo krenuo odgovarati na novinarska pitanja.

► Nedavno se u prodaji pojavilo Vaše novo audio-diskografsko izdanje, album s tucetom novih pjesama, od kojih je neuobičajeno mnogo s Vašim autorskim potpisom, a nešto manje od uobičajenog obrada. Zašto ste se, nakon relativno dugoga odsustvovanja iz glazbenih voda i s estradne scene, uopće, odlučili predstaviti, u svojevrsnomu »come backu«, upravo na nosaču zvuka kojeg tiska gotovo nepoznati nakladnik, u

usporedbi, primjerice, s Vašim ranijim izdavačima (posve neznani »A records« iz Sombora) kada su Vaši nakladnici bili i PGP RTB, RTVS, »Jugoton«, »Croatia records«, i ini daleko glasovitiji i ugledniji nakladnici nosača zvuka?

Ne treba se tomu čuditi pretjerano. Izdavači i u posljednje vrijeme i odvajkada, ruku na srce, samo sebi dižu cijenu i obuzeti su sobom i afirmiranjem samih sebe. »A records« je mala, mlada i još nepoznata tvrtka iz Sombora, a, kažem, ti, nazovi »veliki« izdavači nisu više, što se mene tiče, zanimljivi. Nikad ih nisam interesirao u dostatnoj mjeri da mi, recimo, narežu kvalitetan nosač zvuka; ne u smislu glazbe — ona je prvoklasno otpjevana i odsvirana, uvijek sam imao sreću da radim s velikim glazbenicima, od pokojnoga Janike Balázsa, do, ne znam, eto, slavnoga mađarskog primaša, Sándora Lakatos. Oni su mi prvi pali na pamet, pod jezik, uz dužno poštovanje svima ostalima što ih jednako neizmjereno cijenim, sve svoje negdašnje ili aktualne suradnike — već u smislu tehničke kvalitete snimaka. Autor ne raspolaže svojim djelom, to vam je to, o tom se radi. Materijal sam ovom izdavaču dao zato što su mali, što su mladi i zato što su moji — Somborci.

► Vi ste rodom Somborac, veliki zaljubljenik u golubove, salaše šokačke i bunjevačke izvorne narodne pjesme, glazbu i folklor, često navraćate u rodni grad, obiteljsku kuću, često Vas pozivaju na nastupe tamo, eto...

...Eto, baš sam nedavno bio na »Bunjevačkom prelu«, u hotelu »Sloboda«...

► ...Na komu ste se pojavili odjeveni prepoznatljivo, u svom poznatom maniru: u dugom, crnom kaputu, u crnim kožnim čizmama i sa šeširom na glavi, čuvajući uspomenu, uspomene na duh vremena kada se tako oblačilo. Vi ste glumačku karijeru započeli u somborskom kazalištu, nastavili je u Subotici, u kojoj već dugo živite s obitelji, a slavam ste se ovjenčali, muzičkom slavam, u Beogradu, u mnogim drugim gradovima diljem bivše, »velike« Juge, ali ste po melankoličnim zazivanjima vremena djetinjstva i mladosti uvijek ostali raspeti između Sombora i Subotice, između te dvije tako slične varoši...

Da, dobro ste informirani. Sombor je sve ono što ja vezujem za djetinjstvo i mladost, golubovi, konji, moji roditelji, djed, baka, ujak kojeg sam obožavao, opjevao ga u pjesmi »Govori se da me varaš«. Subotica je isto tako, moj grad. Tu sam proveo veći dio mladosti, ljubav ka teatru očitovao sam igrajući u oba kazališta, najprije u somborskom, pa u Subotici...

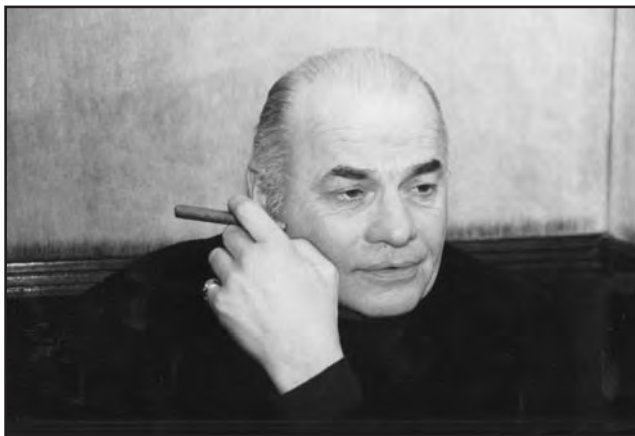
► ...U jednom razgovoru za hrvatski tisak, 1997. u Beču, na hipodromu, izjavili ste, glede nostalgije i odnosa spram nje, kako ste rano napustili dom i rodnu grudu i zaputili se u svijet. Je li to bilo u duhu one znane biblijske mudrosti, istine, kako »nitko u svom selu prorokom nije postao«?

Jest, upravo tako. Zato sam prvo došao u Suboticu, pa onda karijeru gradio u Beogradu, Novom Sadu... Snimao u Zagrebu, nastupao po Mađarskoj, Australiji, Novom Zelandu, SAD...

► Velikim je umjetnicima svagdje tijesno. Tako mu je to. Vole Vas u rodnom Somboru, svojataju Subotičani, u Beogradu ste rado viđen gost, bili ekskluzivac tamošnjih nakladnika, tamo su Vam konji, i jašete po hipodromima cijeloga svijeta... Snimili ste nedavno ploču u Zagrebu, nastupali u Hrvatskoj, od Osijeka do mora, po drugim kontinentima, obožavaju Vas u Mađarskoj zbog istančanog osjećaja za duh izvorne narodne glazbe, približavanje mađarskih skladbi, mađarske folklorne baštine i skladateljstva publici s ovih prostora. Kako doživljavate osipanje nekada cjelovito-

ga kulturnoga prostora, jesu li Vam se udaljili obožavaoci, razasuli, kako Vi osjećate ovo stalno umanjivanje domovine, dijeljenje, cijepanje i razdvajanje dojučerašnjih susjeda, rodaka?

Nije, bojim se, tu kraj dijeljenja. A što se moje publike tiče, mene su voljeli i vole moji Somborci, moji Subotičani, ali i moji Beogradani, Mađari u Pešti i svugdje drugdje, i Zagrepčani, i Hrvati tu i tamo, Bunjevci, Šokci, ali mene obožavaju i u Bosni, vole me u Makedoniji, gdje god našeg »svita« ima, odavde do Novoga Zelanda, Chicaga i Bostona. Ljubav ne zna za granice. Niti ljubav za lijepom glazbom, niti glazba, niti pjesma zna za granice. A ne razmišljam u kojoj državi, domovini živim. Gdje vole moju pjesmu, gdje su dobri ljudi, tamo se osjećam doma.

► To već jedno s drugim ide, ne samo kada ste Vi u pitanju, već uopće. Od silnih velikana s kojima ste surađivali, od pokojnog Janike Balázsa, do, recimo, Pere Tumbasa Haje, koga biste izdvojili kao odlučujućeg za utjecaj na Vašu glazbu, skladbe, na Vas, općenito?

Bila bi nepravda ne izdvojiti sve, ili nekoga posebno, no najvažniji je čika Balogh, Balogh Laci, Balogh bácsi, jedan

Golubovi i konji, i, uopće, sve životinje, dio su naslijeđa ljubavi prema svijetu, prirodi, svim živim bićima i živućem, prema životu, prema djetinjstvu, Somboru, naslijeđu, salašima, panonskoj ravnici, bačkoj crnici, etno i folk ostavštini, uspomena na mladost, roditeljski dom, drage ljude.

Ne volim slušati pjevače. Ne slušam ni sebe. Nisam zadovoljan svojim nosačima zvuka, rekao sam ti već. Ali pratnjom i sviranjem svojih divnih suradnika jesam. Slušam dobru instrumentalnu glazbu, bez obzira na fah i žanr, od džeza do klasike, svejedno mi je. Sve ja to razumijem. Kao što mi je svejedno i što »zvaničnike« ne zanima razina i tehnička kvaliteta ploča koje mi izdaju. I to mi je svejedno, sve ja to razumijem...

genijalni slijepi glazbenik, pedagog. On me je muzički opismenio, on je najzaslužniji što sam uvijek s velikim žarom istraživao po etno-baštini, folkloru, nastojeći da što vjernije predstavim izvornu pjesmu slušateljima; možda je zato komercijalni moment izostajao, ali meni je uvijek bilo preče da to estetski bude, umjetnički na visokoj razini

► Vi ste već u ranim danima bili internacionalist i okruživali se i obraćali ljudima svih nacija, vjeroispovijesti, rasa...

Naravno. Umjetnost nema omeđenja. Dakle, Balogh bácsi je bio malo Mađar, dijelom Švaba, malo Srbin, Vojvođanin, po rodnom gradu. Sva je tri jezika znao savršeno, kao i onaj univerzalni: jezik muzike. I ja sam tjednima, mjesecima slušao glazbu s Radio Pešte, Temišvara, Novog Sada, Beograda, Zagreba, upijao utjecaje, tražio za izvornicima. Pa smo to skupa aranžirali, da bude što »lipče«. I originalni sam materijal pisao pod utjecajem izvornog folkloru svih nacija s ovih prostora... Zahvaljujući gospodinu Baloghu ušao sam u svijet starogradske romance, koja je u vrijeme Austro-Ugarske, primjerice, bila jako popularna. Suradnjom s maestrom Lakatosom, violinskim virtuozom iz Mađarske, plavookim i plavokosim Ciganinom, ušao sam u svijet mađarske, ciganske glazbe...

► Čitao sam da ste kompletan materijal za zajednički album snimili za jedno popodne...

Da, ja tako radim. On se oduševio, kazao

Sombor je sve ono što ja vezujem za djetinjstvo i mladost: golubovi, konji, moji roditelji, djed, baka, ujak kojeg sam obožavao, opjevao ga u pjesmi »Govori se da me varaš«. Subotica je isto tako, moj grad.

svom orkestru: »Tako se to radi«... Njihovi pjevači su »kobajagi« velike zvijezde: snime skladbu, pa ostatak dana piju čaj u kavani. Sándor Lakatos ne samo da je bio najveća zvijezda mađarske narodne muzike, nego i ciganske, primaš nad primašima. Imao sam sreću da me život nanese na sve te velike muzičare: Janiku Balázsa, Laciku Balogha, Lakatosa. Uvijek sam u životu radio s najboljima, koji me mogu poučiti... Ja vam znam sve najveće primaše naše narodne muzike. Čika *Pere Tumbas Hajo*, pa *Macika Petrovics*, rodnom iz Mađarske, a svirao je u Radio Novom Sadu, pa *Maksa Popov* iz Radio Beograda, onda *Jerry Grčević*, pa Janika... Janika je bio violinist, ali mu je učitelj rekao da primaša ima koliko voliš, a prebacio se na prim, ali je stilski uvijek svirao tamburicu tako kao da nema pragova, kao violinu, otud taj nedostižni stil...

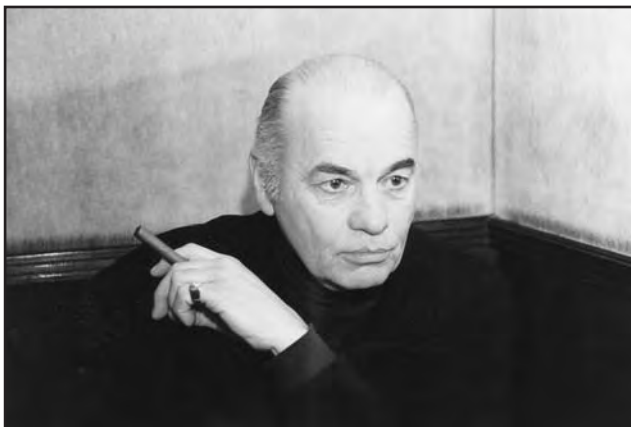
► **Vaše nezaboravne autorske numere, skladbe poput »Govori se da me varaš«, o vašem omiljenom i voljenom ujaku, »Fijaker stari«, odu starom Somboru, »Hej, salaši«, himnično-nostalgичnu pjesmu o odumiranju negdašnjeg načina života na bunjevačkim salašima na sjeveru Bačke, kod većine se tretiraju kao izvorne narodne skladbe, kako bi to pop-teoretičari nazvali, »tradicionalni«. To dostatno govori o Vašem umijeću da skladate vlastitu skladbu u sukladnom odnosu spram izvorne folklorne baštine i glazbenog legata. Ali, interesira me koji su Vaši izvori inspiracije s drugih strana? Recimo, koju glazbu slušate kada se odmarate, za svoj »gušt«, kako bi se reklo?**

Instrumentalnu. Ne volim slušati pjevače. Ne slušam ni sebe. Nisam zadovoljan svojim nosačima zvuka, rekao sam već. Ali pratnjom i sviranjem svojih divnih suradnika jesam. Slušam dobru instrumentalnu glazbu, bez obzira na fah i žanr,

od džeza do klasike, svejedno mi je. Sve ja to razumijem. Kao što mi je svejedno i što »zvaničnike« ne zanima razina i tehnička kvaliteta ploča koje mi izdaju. I to mi je svejedno, sve ja to razumijem.

► **U jednom intervjuu s konca nesretnih 90-ih, žalili ste se da Vas komercijala nekako uvijek obilazi, a opet su Vaše ploče gotovo uvijek zlatne ili platinaste, kupuju se u velikoj nakladi. Možete li to razjasniti?**

Ja pravim muziku za istančanu uha, estetski visoke razine, u tom smislu nisam komercijalan umjetnik. A kvaliteta tonskog zapisa nakladniku ovisi o tomu radi li za komercijalnog izvođača ili ne. Zato

se oni tako odnose prema kvaliteti mojih ploča. Ali, kažem, svejedno mi je. Sve ja to razumijem. Nastojim da u svojoj umjetnosti idem u pravcu predavanja glazbene baštine i kvalitete svojih pjesama svima koji vole »lipu pismu«, a ima puno mladih, od Slavonije do Vojvodine, i mnogo, mnogo šire, dakako. Ali, eto, najbliži sam ovima koji se oslanjaju na to što ja radim. Prihvatio sam taj neahajni odnos nakladnika kao kakvo nužno zlo, jer ipak su oni dugo distribuirali moju pjesmu na druga govorna područja, razumiješ? No, svejedno mi je, i to razumijem. Jedno je fakat: muzika i pjesma nemaju granice, i to je moja sretna okolnost. Barem za života želim da to tako i

ostane, a sve ostalo će slušatelji sami odlučiti, je li to dobro ili nije.

► **Koja je Vaša najveća ljubav: glazba, gluma, konji ili golubovi?**

To se ne dijeli. Golubovi i konji, i, uopće, sve životinje, dio su naslijeđa ljubavi prema svijetu, prirodi, svim živim bićima i živućem, prema životu, prema djetinjstvu, Somboru, naslijeđu, salašima, panonskoj ravnici, bačkoj crnici, etno i folk ostavštini, uspomena na mladost, roditeljski dom, drage ljude. Glazba i gluma dio su urođene ljubavi spram umjetnosti. Zahvaljujući svojoj prirodi, druženju s pravim ljudima, prijateljima, obitelji i njenom podrškom da sve to ujedinem, da ne razdvajam, već da sve to stalno nosim sa sobom, daje mi energiju, želju za životom, inspiraciju, poticaj, snagu da radim ono što najbolje umijem i znam i volim, i što smatram ispravnim. Ja i ne primjećujem kako su to, može biti, različite stvari. No, čujem kako se ljudi uvijek iznova tomu dive. I kada slušam muziku u slobodno vrijeme, ne preferiram ograničenja. Dobrom uhu ništa ne smeta, osim loše glazbe. Sve to uključuje tek, ili čak, ili i tek i čak,

potpunu iskrenost onomu poslu kojemu se čovjek posveti. Umjetnost različenosti, kultura, rasa, žanrova, sve to treba poštivati. Ali mjerilo ima biti jednako: vrhunska estetska kvaliteta. Možda ja ne volim, recimo ciganski ukus, ali ga moram, obavezan sam ga poštivati, kada me prate, kada stvaramo umjetnost. A to i za njih važi.

► **Veliki poglavica i vječni Siouxa, pokojni Bik Koji Sjedi, jednom je izjavio: »Čovjek koji ne planira budućnost, nema budućnosti.« Kakvi su Vaši planovi glede toga?**

Prihvaćam tu izjavu i slažem se s njom.

Bila bi nepravda ne izdvojiti sve, ili nekoga posebno, no najvažniji je čika Balogh, Balogh Laci, Balogh bácsi, jedan genijalni slijepi glazbenik, pedagog. On me je muzički opismenio, on je najzaslužniji što sam uvijek s velikim žarom istraživao po etno-baštini, folkloru, nastojeći da što vjernije predstavim izvornu pjesmu slušateljima; možda je zato komercijalni moment izostajao, ali meni je uvijek bilo preče da to estetski, umjetnički, bude na visokoj razini.

Navijači: oruđe politike ili gnjev mase

Na terenu ništa novo

Mnogi misle da je ratni vior na područjima bivše Jugoslavije počeo s navijačima i njihovim gromoglasnim izricanjem parola koje su pozivale na buđenje nacionalne svijesti. No, je li doista tako, jesu li baš mase na nogometnim utakmicama pridonijele divljanju ratnih hordi ili je to samo bio odraz opće društvene nesigurnosti i bezizlaza pred kojim smo se našli? Na ovim prostorima objavljeno je nekoliko knjiga o tom problemu. Navijači su i tema ozbiljnih socioloških, kulturoloških i političkih istraživanja. *Stipe Skočer*, student četvrte godine etnomuzikologije na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu je za proteklih pola godine prikupio obilje podataka o ponašanju navijača prije, za vrijeme i nakon košarkaških utakmica u novoosnovanoj Jadranskoj ligi, gdje se natječu klubovi iz bivše Jugoslavije. Koliko se uspostavljanjem demokratskih režima ponašanje navijača promijenilo?

»Nije se promijenilo gotovo ništa. I ranije, naročito poslije Titove smrti, na stadionima su se mogle čuti nacional-šovinističke parole. Riječ je o sintagmama poznatim iz Drugog svjetskog rata. Moglo se očekivati da će se i danas nakon rata i političkih promjena nastaviti s istovjetnim izljevima netrpeljivosti«, kaže *Stipe Skočer*.

ŠOVINISTIČKE PORUKE: »Prilikom ulaska na teren protivnička (gostujuća) momčad, bilo da je srpska ili hrvatska, popraćena je zvižducima i velikim brojem ultrašovinističkih poruka poput: 'Ubij, zakolji, da Hrvat ne postoji', 'Oj, četnici, oj, četnici, spremite salate biće mesa, biće mesa, klačemo Hrvate', 'Oj, Hrvati, oj, Hrvati, sve ćemo vas klati, muške klati, ženske klati, decu silovati'. Ni hrvatska strana nije ostala dužna: 'Ubij Srbina', 'Oj hrvatska mati, Srbe ćemo klati', 'Srbe na vrbe'«.

»U pjesmama koje se pjevaju danas na utakmicama, izvor junaštva i zabave i za jedne i za druge je kako što pogrdnije popljuvati protivnika«. Repertoar je, dodaje *Skočer*, »veoma raznolik i ovisi od događanja na terenu. Obično su ove nacional-šovinističke poruke u samo jednoj službi da 'zalede krv u žilama'

gostujućim igračima, ali, kao što sam već rekao, cilj je da se i publika dobro zabavi. Tako kao ilustracija zabavi može poslužiti i jedan primjer kako se publika zabavlja na parolu: »Ubij ustašu« ili »Ubij Srbina«. Jedan dio publike ili vođa navijača izgovara: »ubij«, a drugi odgovaraju »Srbina« ili »ustašu«. Mnogi će reći da se takvo ponašanje očekuje na utakmicama, jer zaboga, publika na utakmicama nije ona koja posjećuje kazalište. Ovakav stav mnoge mladeži i političkih dužnosnika donekle opravdava divljanje navijača«. U

STANISLAV MILOKOVIC

takvom kontekstu valja se zapitati koliko su mediji pridonijeli navijačkoj histeriji? Jesu li pozivanje na patriotizam sportskih novinara prošlost: »Mediji su naročito u ratno vrijeme poslužili 'edukaciji' širokih narodnih masa, pa tako i mladim navijačima određenih klubova. Sintagma da su svi Hrvati ustaše i svi Srbi četnici odrazila se na javno mišljenje o dojučerašnjoj braći koji su živjeli pod istim krovom. Od novinara - komentatora u tisku i na TV očekuje se prije svega objektivnost u izvješćivanju. Nažalost, svjedoci smo da novinari i danas u većoj ili manjoj mjeri robuju trenutnim političkim odnosima između dvije države, a i medijskim 'zakonima tržišta'. Po načelu da senzacija, pa makar ona i lažno interpretirana, prodaje novine i diže nakladu. Znamo da su i u vrijeme rata kao djelomično i danas nakladu nekim novinama dizali tekstovi kako se u jednoj ili drugoj državi gore živi; kako, eto, oni ne mogu bez nas, kako su oni preko granice veći divljaci od nas. Uvijek je lakše pogledati u tuđe dvorište i tamo čistiti nego to činiti u svom i suočiti se s

ovakvim problemom. Nemojmo očekivati da će to prestati preko noći i da će se broj ultradesnih ljudi smanjiti sam po sebi. Jasno je da je za ultradesni stav kod nas kriv komunizam, posljednji rat ('91-'95) i neraščišćeni računi iz prošlosti, kao i nejasan politički diskurs koji se danas zauzima u dvjema državama. To potvrđuje i primjer da utakmice između slovenskih i srpskih klubova nisu praćene velikim kapacitetom i šarolikošću ultrašovinističkih poruka jer ni rat, a ni prošlost nisu bili toliko krvavi. U većini slučajeva pjevaju se nacionalističke pjesme tijekom meča i poneki put nešto opsuje.«

RODITELJI PA ŠKOLA: Tko boljem vladanju navijača po Vašem mišljenju može pomoći?

»Prvi i osnovni su roditelji čija je dužnost da djecu odgajaju u ozračju da susjeda i bilo kog tko je različit moraju poštivati i ne smiju ga ugrožavati. Druga je škola i školstvo, koji su dužni imati prikladan nastavni program u kome se neće koristiti govor mržnje.«

S obzirom da su Srbi u Hrvatskoj i Hrvati u Srbiji i Crnoj Gori manjine koliko, recimo, Srpsko nacionalno vijeće u RH i Hrvatsko nacionalno vijeće u SCG mogu pridonijeti boljoj percepciji manjine u očima većine?

Nažalost, rat se tek nedavno završio. Činjenica je da je rat na ovim prostorima bio uveden i potpirivan mnogim medijima. I SNV i HNV morali bi raditi na 'redukaciji' većinskog stanovništva, pokazujući da svaki onaj tko je različit nije divljak i 'opasan po okruženje' kao što su to činili mediji u godinama rata. To je dug proces koji može trajati i više desetljeća. Kao uzor može nam poslužiti odnos kakav danas u EU imaju Njemačka i Francuska. Denacifikacija Njemačke provedena je novom kulturnom politikom. Ako ništa drugo, narode na ovim prostorima mogu prvenstveno povezati i pomiriti zajednički projekti u kulturi. Dužnost je oba vijeća da među predstavnicima imaju časne i poštene ljude koji se nisu kompromitirali, kako ni u doba zajedničke države, tako ni u ratnom, ni u poratnom razdoblju. Sve je prisutnija inicijativa mladih ljudi za međusobnom komunikacijom i suradnji na mnogim projektima. Oba vijeća bi trebala podržati inicijative mladih ljudi, utirući put u pronalsku istinu i konačnog mira na ovim prostorima«.

Poslije dugog, predugog desetljeća

Povratiti stari sjaj Golubincima

Piše: Dušica Dulić

Šetajući ulicama i šorovima Golubinaca, srijemskog sela smještenog u općini Stara Pazova, mnogi će osjetiti jedan čudni mir. Mir nastao iz nemira koji su posljednjeg desetljeća promijenili sliku sela, usporili život i nedaćama opteretili pleća mještana. Promjene su još drastičnije za one koji znaju da su Golubinci nekada bili jedno od najrazvijenijih srijemskih sela, koje se spominje još davne 1572. godine. Mjesto je bilo poznato po tome što je u vrijeme Vojne granice bilo sjedište husarske regimete. Kao takvo bilo je naseljeno časnicima koji su živjeli od dobrih plaća te zemljoradnicima i stočarima koji su imali velika polja i brojne vinograde, bavili se stočarstvom, organizirali vašare i trgovali stokom diljem Europe. Najpoznatiji među njima bili su angleri, trgovci konjima, kojima nije daleka bila ni Italija. Trgovalo se i svesrdno koristile privilegije dobivene na temelju sudjelovanja u austrougarskom

Prvi put se Hrvati u ovom srijemskom selu spominju davne 1634. godine, a koliko se danas zna, dolazili su iz okoline Slavonske Požege. Postoje podaci da je 1771. godine golubinačka župa brojila 16 obitelji, a oni su prvo naseljavali »šokački šor«, Đurđevsku ulicu, u kojoj se nalazi crkva Sv. Jurja.

Župnik crkve sv. Jurja vlč. Jozo Duspara
Nije bilo lako biti župnik

»U Golubincima postoje jedna katolička župa i jedna pravoslavna parohija. Golubinci trenutačno, od oko 6.000 stanovnika, broje oko 1.500 katolika Hrvata, a prije rata je u ovom mjestu živjelo oko 2.200 Hrvata. Držim vjeronauk u prvom i drugom razredu OŠ '23. oktobar' (13 učenika), a ovih dana ću početi i u Staroj Pazovi. U Golubincima se osobito slavi blagdan sv. Jurja, 23. travnja, kojem je i posvećena mjesna crkva, a građena je od 1883. do 1885. godine. Sve ove godine nije bilo lako biti župnik u Golubincima, ali sam poslije svega sretan zbog ovih novih događanja. Prije svega, zbog obnavljanja Društva koje je svoj rad otpočelo pri mojoj župi, čije prostorije HKPD 'Tomislav' i sada koristi budući da još nema vlastite.«

U drvodjelstvu u Golubincima najpoznatija je bila obitelj Tešić, otac i pet sinova, koji su po cijelom Srijemu izgradili i u naslijeđe ostavili izuzetne ambare kotobanje, remek djela narodne baštine od kojih je desetak stavljeno pod državnu zaštitu. Godine 1885. formira se i Golubinačka štedionica.

Golubinci privilegije gube rasformiranjem Vojne granice (1886.) kada su

mještani, prije svega časnici, prinuđeni umjesto službenih plaća sredstva za opstanak osiguravati teškim fizičkim radom u poljima. To je, kao na svakom početku, krenulo vrlo teško pa su hajdučije bile učestali vid snalaženja. U to vrijeme ove krajeve napuštaju Nijemci, pa se tako između dva svjetska rata govorilo da ovo selo čini pola Raca, a pola Šokaca. Mađari i Židovi bili su naseljeni u manjem broju.

Tako je bilo sve do nedavno. Golubinci danas broje oko 6000 stanovnika, od čega su oko 1500 Hrvati a oko 4.500 Srbi. Hrvati su u posljednjem desetljeću odlazili pod pritiscima i prijetnjama, s cijelim obiteljima a ponijeli i prodali ono što su stigli i mogli. Rane skore prošlosti još se vide. Mnogi koji su otišli iz svog rodnog mjesta koriste svaku prigodu da mu se vrata makar na par dana. Ne smetaju im oštećeni kolnici, zapuštene fasade. Za njih draže ne postoji.

Predsjednik Zavičajnog kluba Golubincana u Zagrebu **Petar Gašparović**
Nisam se htio mobilizirati

»Klub je formiran 22. lipnja 1992. i funkcioniramo otkako smo otišli u Zagreb. Bavimo se očuvanjem tradicije kroz organiziranje običaja, poput zavijača. U Zagrebu ima tridesetak obitelji iz Golubinaca i mi se tamo okupljamo i priređujemo skupove u skladu s našim starim običajima, pa smo tako do sada redovito organizirali maškare, a sudjelovali smo i u organiziranju velikog koncerta 'Srijemci Hrvatskoj' u dvorani 'Vatroslav Lisinski'. Svaki put kad dođem u Golubince osjećam se toliko uzbuđeno da dojmove mogu rezimirati tek kad se vratim u Zagreb. I da dođem na 15 dana bilo bi mi malo da se sretnem sa svima. Otišao sam 1991. jer se nisam htio mobilizirati i zbog incidentnih situacija, a u Zagrebu sam se za tri tjedna uposlio u V.

Golubinci

ratu s Turcima. Dobivali su se fruškogorski vinogradi stari po 250-300 godina, koje neke obitelji i danas čuvaju. Gradili su se i objekti od kojih su mnogi pod zaštitom države. Po odobrenju bečkog ratnog vijeća 1. svibnja 1767. godine izrađen je nacrt plana Šlosa, jedinstvenog i velikog objekta Vojne granice. Današnji Golubinčani, svjesni vrijednosti svoje ljepše i sjajnije prošlosti osnovali su zavičajno društvo Udruženje »Šlos« koje nastoji očuvati ovaj objekt, te druge starine i specifičnosti Golubinaca.

gimnaziji u zgradi 'Mimare' u Zagrebu. Ubrzo se uposlila i moja supruga, no rado dolazimo u naše Golubince». Preostali Golubinačani nastoje prevladati sve nedaće koje su ih snašle. Materijalne se ne liječe lako, ali i za one međuljudske treba vremena. No, početak novog i drugačijeg početka za Hrvate u Golubincima je ipak vidljiv. Osnovano je Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo »Tomislav«, žila kucavica svih preostalih.

predsjednik HKPD-a
»Tomislav« mr. Mato
Groznica
HKPD
»Tomislav«
znači život

»HKPD 'Tomislav' postoji od kolovoza prošle godine, mada je Društvo, u ovakvom sastavu, radilo i proteklih 7 godina, znači i prije no što se formalno

registriralo. Aktivne su dvije tamburaške i folklorne skupine, odjel za obuku mladih na računalu, likovni odjel, dramski, literarni, te odjel koji se bavi poviješću Golubinaca i hrvatske zajednice. Najintenzivnije surađujemo sa srijemskim društvima, ali i s drugima iz okolice Subotice. Bit ću iskren i mislim da za Hrvate u Golubincima 'Tomislav' znači život«.

Ovo selo je, u one slavije dane, prepoznatljivim učinio pokladni nemir, maškare koje su okupljale cijelo selo i okolicu, koje su sve do prije 12 godina šetale šorovima ovoga sela. Okolnosti su dale neskriveni znak da je na neko vrijeme taj vid zabave postao neprikladan, možda i nemoguć. Zahvaljujući HKPD »Tomislav« ovogodišnje poklade su označile (opet) novi početak. No i sada su mještani bili diskretni. Iako okupljeni u velikom broju u OŠ »23. oktobar« ni »lipe« ni »gadne« maškare nisu prošetale golubinačkim šorovima i ulicama. Kažu domaćini, još je rano. Ono što obećava su

novi, mladi ljudi.
Učenica Dubravka
Čačić

Želim se baviti solo pjevanjem

»Nastavu pohađam u OŠ '23. oktobar' i u nižoj Muzičkoj školi 'Toše Andrejević'. Sviram i pjevam u tamburaškom orkestru 'Đurđevak' već pet-šest godina; počela sam igrati i u folklornom odjelu. Nastupala sam u Hrvatskoj i diljem Vojvodine, kako po društvima tako i po župama. Planiram upisati srednju muzičku školu i to solo pjevanje.«

Dok se selu ne vrati stari sjaj ljudi se kao i u mnogim drugim selima usmjeravaju osiguravanju najnužnijih primanja i bave proizvodnjom. Neki su uposleni u poduzećima u Staroj Pazovi, a većina se snalazi u Golubincima otvarajući manje obrtničke radnje, gajeći stoku i baveći se poljoprivredom. Nadaju se novom početku. Bar postavljanju prometnih znakova i ploča koji bi putnika mogli dovesti do sela, i na ulazu u naselje podsjetiti ga gdje je stigao. Ni njih više nema.

Pjesnik i muzičar Ilija Žarković

Golubinački tamburaši

»Punih 20 godina bio sam frontmen najuspješnijeg srijemskog benda 'Asteroidi'. Poslije raspada benda svi smo se 'prešaltali' u tamburašku bandu koja funkcionira s manje ili više uspjeha već 18 godina. Pišem glazbu i tekst za naše pjesme, a stidljivo se bavim i literaturom. Objavio sam 1996. godine knjigu 'Lice ravnice' u kojoj je napravljen izbor iz nekoliko mojih neobjavljenih zbirki poezije i zbirke proze. Na Tjednu vojvođanskih Hrvata u Zagrebu primljen sam u Društvo hrvatskih književnika.

Trenutačno skupljam građu za ozbiljan i obiman zbornik pod radnim naslovom 'Adresar (s)pokojnih', što je u stvari knjiga o golubinačkom groblju s puno povijesnih elementima o značajnim ljudima Golubinaca. Privodim kraju jednu zbirku pjesama za djecu, zatim zbirku duhovne poezije, te dječju pjesmaricu. Ove godine upustio sam se u još jednu avanturu: sakupio sam sve svoje kompozicije za tamburaški orkestar kao i one koje je pisao za bend, dodajući uz to nekoliko prigodnih božićnih i uskrasnih pjesama.

Sve sam to snimio na tri kazete, za sve napisao note i pohranio u računalo. Dat će Bog da se možda i to objavi. Do tada ću i dalje raditi s mladim tamburaškim sastavom 'Đurđevak', svirati s mojim

Ilija Žarković (prvi s lijeva) s
»Golubinačkim tamburašima«

'Golubinačkim tamburašima', te pratiti nastupe Folklornog odjela HKPD 'Tomislav'.

24224 STARI ŽEDNIK, Zmaj Jovina 12

"POLJOAPOTEKA"

ul. Kata M. Ostrogonac
dipl. ing. zaštite bilja

BUTIK CVIJEĆA »ANEMONA«

Telefon: 0247/787-288

Pokladne »Maškare«

GOLUBINCI - Poslije 12 godina u Golubincima je u organizaciji Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva »Tomislav« obnovljen pokladni običaj - maškare. Maskenbal je 3. ožujka priređen u prostorijama OŠ »23. oktobar« i okupio mnoštvo posjetitelja, među kojima su bili i treći tajnik u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu Stipan Medo i Generalni konzul

Republike Hrvatske u Pečuhu mr. Ivan Bandić. Po tradiciji, najbolje su maske bile nagrađene a program su svojim nastupima obogatili članovi »Golubinačkih t a m b u r a š a «, Tamburaškog sastava »Đurđevak«, Folklornog odjela HKPD »Tomislav«, te nekoliko umjetnika, rodom Golubinčana.

PETROVARADIN - Diljem svijeta vrijeme pred korizmu je pokladno vrijeme u kom dominiraju maske i kanevali. U takvoj karnevalskoj tradiciji živi i karnevalska zabava u Petrovaradinu. S početka prošlog stoljeća karnevalske zabave organizira Petrovaradinsko karnevalsko društvo, koje izrasta iz ideje tadašnje elite okupljene oko Hrvatske čitaonice u Petrovaradinu.

karnevala, krivac za sve nevolje i nedaće, a koji je na kraju bio spaljivan pred pomenutom gostionom. Vlasti 50-ih godina prošlog stoljeća zabranjuju karnevalsku povorku, a ujedno i samo društvo pod izlikom kako promiču neprihvatljivo ozračje. Društvo prestaje postojati. Iako zabranjen, duh karnevala nije prestajao tijekom ovih dosadašnjih godine. Pokladne zabave

Članovima Društva za priređivanje maškara u Petrovaradinu upućeni su 13. 12. 1938. pozivi za pripravu karnevala i zabave u siječnju 1939. godine. Svi dogovori oko završnih pokladnih svečanosti, programa i rute kojom su se kretale maske, članovi društva održavali su u gostioni »Kod Frankopana«. Karnevalske svečanosti održavaju se u posljednja tri dana poklada, a sudionici su samo oni koji se prijave unaprijed. Tijekom povorke nosio se princ

pod maskama održavaju se prvo u Vatrogasnom domu i restoranu »Zec«, a posljednjih godina u prostorijama Centra mladih u podrumu samostana »Sv. Juraj« u Petrovaradinu. Odrastajući uz tradiciju svojih predaka, na što su osobito ponosni, mladi u Petrovaradinu od prije tri godine zasebno organiziraju svoje pokladne tulume. Dok se stariji zabavljaju i vesele uz polke i valcere, mladi to čine uz suvremenu glazbu.

M. K.

MOHAČ - Završna priredba ovogodišnjih »poklada« u mađarskom gradu Mohaču održana je u nedjelju, 2. ožujka. Preko 30.000 gostiju sudjelovalo je u narodnim igrama na trgu. U kolu pred gradskom vijećnicom sudjelovale su, među ostalima, i folklorne grupe iz Vojvodine, Hrvatske, Slovenije i Mađarske. Po predanju, mohački su Šokci dugo nakon bitke 1526. jedne olujne noći iz svojih skrovišta u močvarama prešli preko Dunava u grad, maskirani i naoružani i potjerali osmanlije. »Pokladari« i danas vjerno čuvaju običaje, no sada umjesto Turaka tjeraju zimu.

BAČKI MONOŠTOR - U Bačkom Monoštoru je 2. ožujka u organizaciji Kulturno-umjetničko društvo Hrvata »Bodrog« održan maskenbal.

RUMA - U subotu su u prostorijama HKPD »Matija Gubec« u Rumi održane tradicionalne »Maškare« koje se u ovom naselju organiziraju od 1919. godine, a i ove godine okupljene je zabavljao Tamburaški orkestar Društva.

N. J.

ĐURĐIN - U organizaciji HKPD »Đurđin« 1. ožujka održan je prvi karneval - maškare u prostorijama Doma kulture. Gosti karnevala bila su djeca iz Male Bosne u pratnji vodstva HUK »Lajčo Budanović«. Žiri je nagradio najbolje maske, a potom je nastavljeno druženje.

V. D.

Sajam u Osijeku

SOMBOR - Na osječkom »Proljetnom sajmu« posvećenom poljoprivredi, prehrani i obrtu 8. ožujka svoje će proizvode izložiti i veći broj najboljih pčelara Sombora, Bačkog Monoštora i Bačkog Brega. Organizatori sajma su prihvatili prijedlog člana žirija Stipana Pekanovića iz Sombora da se izvjesna količina najboljeg meda pokloni Đakovačkoj biskupiji, a ona ga ponudi papi u lipnju ove godine kada se očekuje njegov posjet Hrvatskoj.

A.R.

»BUNJEVAČKO-ŠOKAČKO PRELO«

SOMBOR - U Hrvatskom domu u Somboru 1. ožujka održano je tradicionalno, 67. po redu, »Bunjevačko-šokačko prelo«.

Na ovogodišnjoj manifestaciji, osim domaćina, članova Folklornog odjela HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora, u programu su sudjelovali i članovi folklornog ansambla Kulturno umjetničkog društva »Sedam Kaštela« iz Kaštel Kambelovaca. Na prelu su nazočni bili, među mnogobrojnim gostima, generalni konzul Republike Hrvatske u Republici Mađarskoj *mr. Ivan Bandić*, prvi konzul generalnog konzulata u Subotici *Miroslav Kovačić*, potpredsjednik Gradske skupštine Zagreba *Vladimir Velnić*, zamjenik pokrajinskog tajnika za nacionalne manjine, upravu i propise *Slaven Dulić*, predsjednik Skupštine općine Sombor *Jovan Vujičić*, potpredsjednik Skupštine općine Sombor *Danijel Koril*, predstavnik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Lazo Vojnić Hajduk*, narodna zastupnica *Anita Beretić*, predstavnici svećenstva iz Sombora i Tavankuta, te predstavnici kulturno-umjetničkih društava iz Subotice, Tavankuta, Sonte, Bačkog Monoštora i Bačkog Brega.

Atmosfera s »Prela« u Somboru

S. V.

Osnovano Društvo srpsko-hrvatskog prijateljstva

BAČKA PALANKA - Na konferenciji »Suradnjom nacionalnih manjina do građanskog društva« koja je sredinom prošlog mjeseca održana u Bačkoj Palanci u okviru Projekta o prekograničnoj suradnji nacionalnih manjina, održana je i osnivačka skupština Društva srpsko-hrvatskog prijateljstva.

Osnivači su iz Subotice, Novog Sada, Bačke Palanke i Niša, a za ciljeve društva su postavili širenje prijateljstva i razumijevanja, izgradnju kulture dijaloga i tolerancije - posebice među srpskim i hrvatskim stanovništvom u SCG, njegovanje kulture i tradicije hrvatskog naroda u SCG, objektivno sagledavanje historijskih događaja u cilju prerastanja stereotipa i razumijevanja potrebe zajedničkog mirnog života i suradnje u regiji.

Sjedište Društva je u Čelarevu, općina Bačka Palanka, a predsjednik je Zdravko Marjanović, aktualni predsjedavajući Konferencije, koji je i bio inicijator ove ideje.

Obnovljeni vrtić uz pomoć ADF-a

TAVANKUT - U Donjem Tavankutu je 27. veljače održana svečanost u povodu završetka rekonstrukcije vrtića koja je započeta prošle godine. Zahvaljujući ADF-u (America's Development Foundation), te SO Subotica i brojnim lokalnim poduzećima ovaj je objekt revitaliziran te svečano predan na uporabu PU »Naša radost« i njenim najmlađim korisnicima.

Ovaj vrtić pohađa 31 mališan i to je jedini objekt PU »Naša radost« koji ima i odjel na hrvatskom jeziku o čijem odgoju skrbi odgajateljica *Marija Matković*.

Na svečanosti se brojnim prisutnim roditeljima i mještanima obratila predstavnica ADF-a, istaknuvši veliko zadovoljstvo okončanim radovima, a ujedno je objelodanjen i sljedeći projekt investiranja u izgradnju i opremanje Multimedijalnog centra s kompletnom računarskom infrastrukturuom. Svečanosti je prisustvovao i član IO SO Subotica *István Balázs Piri*, koji je tom prilikom istaknuo nastavak financijske podrške subotičke općine rekonstrukciji škole u Gornjem Tavankutu.

Djeca »Naše radosti«

U svom obraćanju predsjednik »Grupe za razvoj« *Mirko Godar* zahvalio se svima koji su pridonijeli ostvarenju ovih aktivnosti, a osobito poduzećima YUCOM, »Medoprodukt« i »Skender-promet« iz Tavankuta, te izvođačima radova »Panograd« i »Kema-inženjer-ing« iz Subotice koji su realizirali ovu investiciju u vrijednosti 3 milijuna dinara. Nakon svečane predaje obnovljenog objekta ravnatelju PU »Naše radosti« *Jaši Šimiću*, prostorije i njene najmlađe korisnike blagoslovio je mjesni župnik *vč. Franjo Ivanković*. U prigodnom zabavnom programu mališani su pokazali svoja umijeća, recitirajući i pjevajući i na engleskom jeziku.

L. S.

Starohrvatska glazbala i glazbenici

Posljednji gajdaš Adam

SONTA - U vrijeme naših pradjedova Sonta je bila poznata po vrijednim i poštenim nadničarima. Radilo se naporno, obitelji su uglavnom bile brojne, djece puno, nije nam prijetila bijela kuga. Istina, nije uvijek bilo dovoljno kruha, o mesu da i ne pripovijedamo, ali je zato u svakom momentu srce bilo puno veselja. Pilo se i pjevalo, veselilo i tugovalo, ljubilo i patilo, ženilo i udavalo, a sve to uz gajde. Gajde su bile dio šokačke duše. Prije tamburice, prije harmonike, prije bilo kojeg instrumenta, gajde su nas uveseljavale, a kadgod je njihov zvuk liječio i najtežu tugu. Uz gajde se bečarilo, uz gajde se igralo »na čošu«, uz gajde se ženilo i udavalo, i u soldate ispraćalo. Gajdaš je bio prvi čovjek u selu. Nije poznato zbog čega, no zvuk gajdi je vremenom utihnuo. Potisnuli su ga drugi instrumenti i drugačiji stil života. Nema više one vesele sirotinje, nema više onako brojnih obitelji, nema okupljanja na čošu, a ni prela. Nema ni onih bečara. Gajde su utihnule samo na nekoliko desetljeća, ne zauvijek. One se posljednjih godina u Sonti ponovno javljaju. Ovog puta našle su utočište u rukama i duši *Adama Vulića-Strunje*, samoukog svestranog glazbenika, člana KPZH »Šokadija«.

Adam Vulić, rođen 1966. godine, s glazbom je nerazdvojan od svoje pete godine, kada mu je otac kupio harmoniku. Sam je učio svirati, »na sluh«, bez učitelja glazbe, bez poznavanja nota. S gajdama se susreće u Vinkovcima, na seminaru o tradicionalnim glazbalima 2000. godine. Adam kaže da je najveći utjecaj na njegovo opredjeljenje za sviranje gajdi imala *Anita Tomoković* iz Osijeka, gajdašica i predavačica na spomenutom seminaru. Gajde koje svira Adam u vlasništvu su KPZH »Šokadija«, koji ih je nabavio u siječnju 2001. godine, a već u veljači sljedeće godine Adam je imao prvi nastup, u Aljmašu, kao sudionik »Šokačkog prela«. Do sada je nastupao na više značajnih manifestacija, a kruna njegovog dosadašnjeg rada nedvojbeno je nastup u Zagrebu, u dvorani »Vatroslav Lisinski«. »Preporučio bih mladeži, bez obzira na nacionalnost i vjeru, da se više okrenu kulturi i sportu, da poštuju izvornost i tradiciju predaka, ne srameći se svojega, ni vjerskog ni nacionalnog, istovremeno poštujući tuđe. Želio bih, ukoliko jednoga dana odem iz Sonte, za sobom ostaviti nasljednike, bar kad je riječ o glazbi«, kaže Adam.

Ivan Andrašić

I »Hrvatska riječ« na sajmu

NOVI SAD - Drugi sajam medija, koji se od 4. do 8. ožujka održava u Novom Sadu, u utorak je otvorio predsjednik Skupštine APV *Nenad Čanak*. Otvaranju su bili nazočni gotovo svi pokrajinski i novosadski dužnosnici, a štand medija nacionalnih manjina, na kojem je zastupljena i »Hrvatska riječ«, posjetio je pokrajinski tajnik za informacije *Rafail Ruskovski*.

S. S.

Sonćani u Čepinu

SONTA - U subotu, 2. ožujka, u Čepinu, selu nadomak Osijeka, održano je »Čijalo 2003.«, manifestacija utemeljena prije tri godine. Domaćini i organizatori ove priredbe bili su članovi KUD-a »Ivan Adamović Kapistran« iz Čepina koji su ove godine ugostili članove Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte. Domaćini su prikazali stare običaje »čijanja« perja, pripovijedanja i pjevanja koja su im ispunjavala zimske večeri, a Sonćani su prikazali scensko-glazbeni kolaž starinskih običaja, pjesama, plesova i »vrckavih« dijaloga pod nazivom »Šokačno prelo«. U načelu je dogovoreno da će Čepinci doći u uzvratni posjet Sonćanima.

I. A.

»Fankijada« u DSHV-u

SUBOTICA - Već deseti put za redom je u organizaciji Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini »fankijadom« obilježen »Debo četvrtak«. Oko tri stotine okupljenih naslađivalo se vrućim »fankima« (krafnama), a među gostima su se nalazili i potpredsjednik Vlade Republike Srbije i predsjednik SVM *József Kasza*, predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća *László Józsa* te diplomatski predstavnik konzulata Republike Hrvatske *Vlado Badanjek*.

Svečani vlak obilježio željeznički jubilej

SUBOTICA - Svečanim petoožujskim vlakom u čijem su se sastavu nalazili i vagoni nekadašnjeg »Orient expressa«, a koji je iz Subotice odveo goste ka Novom Sadu, obilježena je 120. obljetnica polaska prvog vlaka na ovoj liniji. Među putnicima su se nalazili i predsjednik pokrajinske skupštine *Nenad Čanak*, subotički gradonačelnik *István Ispánovics*, predstavnici pokrajinske i gradske vlade, novinari, i svi građani koji su željeli osjetiti atmosferu vlakova prošloga stoljeća. »Željeznica je uvijek imala značajno mjesto u našim životima, pa se i danas Vojvodina često pominje kao lokomotiva koja čitavu zemlju treba odvesti u Europu«, rekao je Čanak na prigodnoj svečanosti upriličenoj na staničnom peronu uoči polaska vlaka. »Za nas je, međutim, važno pitanje tko će

biti strojovođa te lokomotive. Ipak, bitno je da je Vojvodina tu gdje je i bila, pruge su tu gdje su i bile, i samo se trebamo nadati da ih bude više.« Otvaranje željezničke veze Subotica - Novi Sad prije 120 godina predstavljalo je početak intenzivnog gospodarskog i kulturnog razvitka prije svega Bačke, te istodobno početak izgradnje jedne snažne prometne infrastrukture ovog dijela Europe, što je imalo dalekosežne posljedice po opći razvoj cijele Vojvodine.

V. L.

Protokol o suradnji devet općina na dnevnom redu bez dogovora

Dosljedna nedosljednost

Nakon što su gotovo sve stranke subotičkog DOS-a kritizirale predlagača, to je učinio i József Kasza

Kamen spoticanja koji drži u blokadi funkcioniranje Skupštine općine Subotica i dalje je ispriječen između stranaka na vlasti. Oko protokola o suradnji devet općina sjeverne Vojvodine, kojim bi se postavio temelj efikasnije suradnje Ade, Bačke Topole, Bečeja, Čoke, Kanjiže, Malog Idoša, Novog Kneževca, Sente i Subotice, ali kojim bi istovremeno bila faktički formirana i subregija s većinskim mađarskim življenjem, i dalje nema dogovora. Nakon prekinute sjednice Skupštine općine došle su do izražaja mnoge kritike, a sam predlagač za sada ne otkriva svoje sljedeće korake.

Nelogičnost koja prati ovu inicijativu je u tome što se dokument našao pred Izvršnim odborom, a kasnije i pred Skupštinom općine bez prethodnih konzultacija s ostalim lokalnim strankama. Ispada da se suradnja sa susjednim općinama želi donijeti bez suradnje sa strankama u gradu.

S druge strane, do izražaja dolazi i nefunkcionalnost Izvršnog odbora čiji predstavnici glatko propuštaju odluke na

usvajanje na Skupštinu općine, gdje se zatim ljudi iz tih istih stranaka sukobljavaju.

U nizu reagiranja kojima su javnost zapljusnuli predstavnici Demokratske stranke, Lige socijaldemokrata Vojvodine, Nove demokracije, Demokratske stranke Srbije i Saveza vojvođanskih Mađara, kao da je teško naći logiku.

Stoga vrijedi izdvojiti neke od tih stavova i ukazati na odsustvo dosljednosti. DS se zalaže za referendum po ovom pitanju, ali kada se spominjao referendum o samostalnoj Srbiji, glas naroda nije bio toliko važan. LSV se založila protiv financiranja sudstva i policije iz inozemnih fondova (što bi bilo omogućeno Protokolom), ali su zaboravili da naša policija već prima iste donacije, primjerice od OESS-a. LSV nije za centra-lizaciju Vojvodine, ali je istovremeno protiv subregija?!

Gradonačelnik (SVM) smatra da je sve u okviru demokratske procedure, ali se parlamentarna kriza teško može nazvati produktom demokracije. ND smatra da SVM-u nisu važni konkretni problemi

grada, ali se protokolima upravo pokušava urediti niz konkretnih problema poput razvitka gospodarstva, odlaganja otpada, međugradskog prometa, zaštite od elementarnih nepogoda... DSS smatra da SVM lovi u mutnom, međutim, pitanje je kada DSS nije lovio u mutnom?

Neke od ovih sukoba možda je razriješio József Kasza svojim posjetom Nenadu Čanku i detaljnijim informiranjem Zorana Đinđića, ali je sada uvjerljivo najveći gaf u tome što je upravo on, predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara, u intervjuu »Ninu«, optužio svog partijskog kolegu i predsjednika SO Subotica Istvána Ispánovicsa za izazivanje ovog konflikta. Kasza je dodao i kako SVM predlaže ostatku DOS-a da napravi okrugli stol za kojim bi se proučio ovaj spor.

Hoće li se time oživjeti ona suradnja koja je zamrla u okviru DOS-a; je li ovo ujedno i najava povratka Józsefa Kasze na lokalni teren ili samo nastavak nelogičnosti koje prate ovu inicijativu?

Nikola Perušić

FOTO VIJESTI

U organizaciji udruge »Krov«

0 Osnovnom zakonu AP Vojvodine

Dva dana pred skupštinsku raspravu o Prednacrtu Osnovnog zakona AP Vojvodine, na kojoj je ovaj zakon načelno usvojen, udruga »Krov« je uz pomoć Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini održala okrugli stol na kojem je raspravljano o ovom značajnom zakonu.

U raspravi su sudjelovali Svetislav Milanković, mr. Bela Tonković, Slaven Dulić, Bela Ivković, Viktorija Grunčić, Slavica Prčić i Josip Jaramazović. Organizatori namjeravaju nakon tri tjedna ponoviti ovakvu raspravu i konkretizirati prijedloge.

N. P.

Predavanje o zaštiti bilja

»Radonja« iz Siska pod novim imenom

U organizaciji d.o.o. »Zrnko« u utorak 4. veljače održano je predavanje i prezentacija za poljoprivredne proizvođače i kooperante. Restoran »Kod Šaje« bio je tijesan za stotinjak zainteresiranih poljoprivrednika kojima se obratio član Izvršnog odbora SO Subotica zadužen za poljoprivredu, Mirko Ostrogonac. Osim toga, predstavljeni su i proizvodi tvrtke »Herbos« iz Siska, koja je ranije bila dobro poznata poljoprivrednicima pod imenom »Radonja«. Ova tvrtka je poboljšala svoj program zaštite bilja, a okupljenima su pojašnjeni uvjeti ugovaranja. Prezentiran je i program Instituta za ratarstvo i povrtarstvo iz Novog Sada, a direktor »Zrnka« Blaško Kopilović najavljuje slične prezentacije i u Tavankutu i Čantaviru.

N. P.

Korizma

Prilazak u vrime odricanja

Piše: Alojzije Stantić

*Atarski križovi
nisu bili
daleko,
vrimenom su ji
tako
rasporedili da
se iz svakog
salaša do
najbližeg
moglo doć
pišće za oko po
sata, pod križ
se moglo otić
prikao cilog
dana, a najviše
su ji posićivali
uveče, posli
namirivanja
josaga.*

Zakoracili smo u korizmu. Ljudima iz sićanja polagano blidi pokladni život, ne pripovida se više o disnotorima, preloma, kojekakim zabavama, svatovima, obilju mrsnog ila..., sve polagano potiskuje u zaborav korizma, od Čiste sride na dalje. Kadgod su naši stari duboko bogoljubni, u korizmi postali drugačiji ljudi, ona ji je podsiti na nasliđen nauk da se iz opuštenog vrimena prišlo u vrime odricanja, vrime duhovne obnove u susret Uskrsu, veselom kršćanskom blagdanu.

Čim su reduše na Čistu sridu uskuvale pomuženo mliko mašile su se lušije i s njom šikarenja svi sudi koje su hasnirali za ranu, sprali su s nji masnoću, jel će ocele iz nji ist samo soparnu ranu. Tog su dana išli u najbližu crkvu na svetu misu pod kojom je svećenik obavio obred blagoslova pepela i pepeljanja virnika rićima: »Obratite se i vjerujte evanđelju« da ji podsiti da viruju u uskrsnuće, da se toliko ne paštre odviše za kojekakim dobrima svita, iako im ona daju smiso života. Pepeljanje je u isto vrime i poziv virniku na obraćenje, o tom će im svećenik i pridićit u korizmi. Tog dana, il u petak, su dospiveni virnici bili na prvoj korizmenoj pridiki s molitvom križnog puta, a oni koji rad salašarskog posla nisu dospili u crkvu, pobožnost molitve križnog puta obavili su pod najbližim atarskim križom.

Korizma je i vrime odricanja. Ritko koji pušač se nije odreko duvana. Lulu, duvankesu s kresivom i trudom, il tozlu s duvanom i papirom su metnili u zapećak, većina se okanila pića - vina i rakije, suzdržavali su se pcovanja, grubosti i drugi ljudski mana. Snagu vire su pokazali i lakim odricanjem duvana, jel čak i oni koji ga se nikako nisu mogli otarasit, na Čistu sridu su brez po muke ostavili duvan i čekali da obave obred Uskrsnuća, pa kad su

ručali posvetilište mašili su se duvana.

ATARSKI KRIŽOVI: Naši preci su u ovaj kraj došli pridvođeni križom, a kad su se smistili friško posli tog su se latili i podizanja križova pored atarski putova, da pod njima mogu obaviti manje virske obrede i molitve. Ondašnje crkve su njim bile na ritko i daleko, a katolici su obavezni ić na nediljnu svetu misu samo ako do crkve mogu stignit pišće za manje od jedan sat. Atarski križovi su bili prva zajednička virska i javna zdanja koje su podigli naši preci. Nije uvek svako dospio nediljom u crkvu, pa je viru ispovido pod atarskim križom. Prid korizmu su križove i njev okoliš uredili, očistili od korova i kojekakog nanosa zimski vitrova. Kako je koje cvieće procvatalo, najprija visibaba, uvek se kogod našo da cviećom okiti »svoj« križ, a kad ustriba da pokosi naraslu travu.

MOLITVA U PRIRODI: Atarski križovi nisu bili daleko, vrimenom su ji tako rasporedili da se iz svakog salaša do najbližeg moglo doć pišće za oko po sata, pod križ se moglo otić priko cilog dana, a najviše su ji posićivali uveče, posli namirivanja josaga. Molitva u prirodi, pod križom, ima drugačiju draž od molitve u crkvi, jel je čovik od pamtivika vezan za prirodu, u njoj je »kod kuće.« A još kad se moli po misećini, onda se i čulo vida razgali pogledom u lipotu neprigledne ravnice, u prigušenoj svitlosti misećine kad je ona nezaboravno lipa. Živost rad štovanja i molitve pod križom od Velikog četvrtka do Uskrsnuća izgledala je ko da se narod stalno šeta do i od križa, skoro da ni noćom križovi nisu bili brez

posite. Po adetu Uskrsnuće su salašari dočekali pod križom, a kad su se otaleg vratili latili su rućanja posvetilišta. Molitve pod križom su bile prilike i da se našu ljudi i iz dalji salaša koji se ne viđaju često ko komšije, da se ispriopovidažu i razmine visti i ko šta ima novog.

VAŽAN PUTOKAZ: Kadgod su naši preci većinom išli pišće, često na daljine desetak i više kilometri, pa je tušta nji zastalo kraj atarskog križa, napose po vrućini, da se odmori u ladu na klupici i da se u samoći usput pomoli. Tako je križ istovrimeno pomogo umornom putniku tilesnu i duševnu obnovu. Atarski križ je bio štovan od svi ljudi i svi vira. Onda nikom nije palo na pamet da ga oskrnavi, a kamoli uništi, to su smislili kojekaki revolucionari kad su se latili da unište Boga, da umisto Njeg štuju novostvorenog boga. Atarski križ je oduvek vojski bio važan putokaz, a kad su počeli praviti vojne karte, on njim je posto stalni topografski znak, baš ko i crkven toran. To su zdanja na koje se uvek mož oslonit ko na ciguran putokaz, jel njev vik trajanja nije ograničen, nit se s tog mista uklanjaju, barem je kadgod tako bilo. Svaki je atarski križ bio ograđen da ga vaške, divija živina i zviri ne oskrnave. Nuz njeg je bilo zasađeno par drva da prave lad čeljadima koja ga posićuju. Zimi kad je snig zavijo drumove i prtene atarske putove, pa još kad se u magli čovik zbunio, križ mu je bio ciguran putokaz da zna za pravac krećanja. ■

V S T TREND doo

Bulevar Mihajla Pupina 19
21000 Novi Sad
vst@neobee.net
Telefon: 021/621-046
623-112

NOVI SAD

Djelatnost: Generalni zastupnik poduzeća HERBOS iz Siska koji nudi kompletan program preparata i sredstava za zaštitu bilja

Predblagdansko uzdržavanje

Post srca i pomjena mentaliteta

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

*Crkveni post
vezan je uz raz-
doblja i poje-
dine dane
crkvene godine*

Čitamo u Općem religijskom Cleksikonu pod naznakom *post* i ovo: »...povremeno suzdržavanje od hrane, pića ili drugih tjelesnih užitaka iz religijskih razloga. Može biti obredni, pokajnički (pokornički) i asketski, zajednički i individualni. Obredni post vezan je uz određeno doba bogoštovne godine, uz određene blagdane i obrede, a prisutan je u većini religija. Budući da ga obavlja religijska zajednica, pripada zajedničkom tipu posta. Pokajničkom postu svrha je pokajanje za grijehe i pokora, premda može pripadati obrednom tipu, obdržava se u zajednici ili individualno. Asketskom postu svrha je ovladavanje tjelesnošću te prosvjetljenje i mistično sjedinjenje, pretežno je individualnog tipa.

U Novom Zavjetu dana je radikalna kritika posta kojem ne odgovara određen moralni i duhovni stav, no post nije ukinut. Isus posti 40 dana u pustinji pripremajući se za svoj poziv. U apostolskoj Crkvi posti se povremeno i u važnim trenucima. U kršćanstvu, dakle post se relativizira, prepušta reguliranju

zajednice ili osobnoj slobodi. U patrističko doba asketski post obdržavaju osobito pustinjaci i monaške zajednice, što će naslijediti pravoslavno monaštvo. U povijesnom kršćanstvu, osobito zapadnome, prevladao je tip pokorničkog posta, pri čemu se razlikuje post u užem smislu (suzdržavanje od hrane) i nemrs (suzdržavanje od mesnih jela i bijelog smoka). U Katoličkoj crkvi razlikuje se euharistijski post i crkveni post. Euharistijski post zabranjuje uzimanje jela stanovit broj sati prije pričesti (od 1964. jedan sat). Crkveni post vezan je uz razdoblja i pojedine dane crkvene godine (nekad je to bila korizma, kvatre i dan uoči nekih blagdana, danas samo Čista srijeda i Veliki petak). U pravoslavlju post se strože obdržava nego u katolicizmu, osobito u monaškim zajednicama, gdje ima asketsku ulogu u mističnom prosvjetljenju.«

Ovo sam naveo imajući pred očima da je većina našega naroda, barem nekakvom odrednicom, kršćanska. Ulazimo u jedno razdoblje crkvene godine kada se preporuča upravo obredni i pokor-

nički post. Želio bih s čitateljima podijeliti jednu novu dimenziju posta koja je naglašena u Starom Zavjetu kod proroka Izaije i Jeremije i na koju se Isus radikalno nadograđuje. Taj post je »obrezanje srca«, promjena mentaliteta i činjenje ljubavi. Imajući u vidu što se događa u svijetu oko nas i napose među nama, smijem preporučiti post srca i promjenu mentaliteta. Bit će korisno, a Bogu ugodno ako postom suzdržavamo svoje srce od krivih sudova, svoj jezik od neistine i ogovaranja. Bit će korisna post i Bogu ugodna ako konačno dopustimo da onaj drugi pored nas, makar i drugačiji, ima pravo biti poštovan, prihvaćen i ljubljen. Bit će post draga i korisna ako nađemo više vremena za potrebna i siromašna i ako svoje vrijeme, kao i svoju ljubav podijelimo s onima među nama koji su maleni, obezvrijeđeni ili žalosni. Imamo, dakle, i vjernici i oni koji to nisu, dovoljno razloga ipak postiti srcem i promjenom mentaliteta da se i od Neba i od svoje subraće smijemo nadati boljem svijetu, jer smo u njega ugradili kvalitetnije sebe!

Obilježeno izlaženje stotog broja »Zvonika«

Devet godina nakon osnutka objavljen je i stoti broj Katoličkog mjesečnika »Zvonik«. Izlazak jubilarnog broja obilježen je 27. veljače svečanom tribinom u velikoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« u Subotici u nazočnosti brojnih čitatelja i suradnika iz cijele Vojvodine. Prisutni su bili gosti iz Hrvatske, subotički biskup dr. Ivan Pénzeš, predstavnici Generalnog konzulata RH u Subotici, Pokrajine, subotičke lokalne samouprave, te brojnih hrvatskih institucija.

Na tribini je o teološkoj važnosti ovoga lista govorio dr. Tadej Vojnović, novinarskoj kvaliteti mjesečnika urednik »Subotičkih novina« Milovan Miković, a o značaju »Zvonika« za hrvatsku zajed-

nicu tom prigodom je govorio Tomislav Žigmanov. Okupljenima su se obratili i nositelji projekta Katarina Čeliković i vlač. Andrija Anišić.

»Dok budem urednik ne kanim značajnije mijenjati koncepciju lista premda smo uvijek otvoreni za novine. Otvoreni smo naravno i za suradnju. Svakako moja je najveća želja i želja uredništva da u skoroj budućnosti započnemo bar malo raditi na profesionalan način tako da imamo bar jednu stalno zaposlenu osobu« - rekao je glavni i odgovorni urednik »Zvonika« vlač. Andrija Anišić.

D.D.

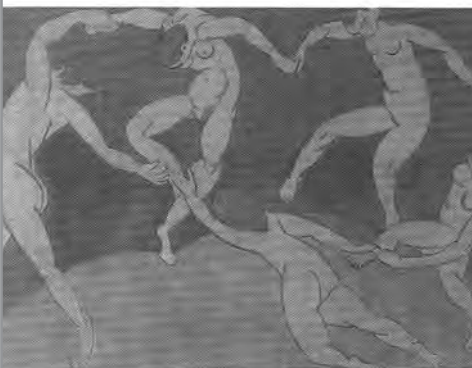
Prijedlog za ovaj tjedan

Ah, te žene...

Ne možete s njima, ne možete bez njih, Nevele (mudri) Irci (o ženama). Ali, osim što je njihova ljepota i bezgranična strpljivost glede svih produkata i zamješateljstva što ih muškarci čine, pod kapom nebeskom — bezgranična, i što je njihovo postojanje, uopće, dokaz kako starozavjetni tvorac, Elohim, Jahve, kako Vam drago, ipak nije, makar samo dok ih je stvarao iz Adamova rebra, bio baš takav nakrivo nasadeni i mrzovoljni namćor kakvim ga pomenuti spis(i) predstavlja(ju), (ah, te) žene su upravo u djelima kakvima i kojima pripadaju i ovdje izneseni prijedlozi kulturnih slastica ponuđenih za ovaj tjedan, tko zna koji put dokazale kako su, u najmanju ruku ravne svojim manje lijepim, manje izdržljivim i manje tolerantnim, pa, što da ne, i manje nadarenim supatnicima i suputnicima u povijesti roda ljudskoga-muškarcima.

STANKA GJURIĆ: LEKCIJA O DRSKOSTI - Stanka Gjurić je u svijet umjetnosti ušla još koncem 70-ih godina prošloga stoljeća, afirmirajući se na prostorima bivše zajedničke domovine, do sredine 80-ih, kao jedan od najperspektivnijih majstora stiha iz Hrvatske, a do konca nesretnih 90-ih, umornog i minolog 20. stoljeća i početka novog tisućljeća, već i kao jedna od najrafiniranijih i najosobenijih poetesa/stilista hrvatske suvremene literature, prelivši višak svoje spisateljske nadarenosti i u druge žanrove, pišući britke kolumne i prikaze, osvrte i eseje u raznim časopisima, tjednicima i dnevnim novinama u matičnoj zemlji, angažirajući se uspješno i umješno (i umjesno, dodao bih) i na malom i velikom ekranu. Uza sve to, ona (p)ostaje suvereni intelektualac i suvremena žena liberalnih shvaćanja i širokih svjetonazora glede svih tema koje mogu pokrenuti pažnju jednog modernog multimedijalnog poliglota i umjetnika koji duhovnu subraću i sestre može (po)tražiti (i koje je, vjerujem, odavno našao) u društvu veličina što su se jednako djetinje raskalašno, emersonovski razbludno i rousseausovski znatiželjno bavili svime što privlači i pozornost Stanke Gjurić - od opiranja autoritetima, bitko i jezgrovitost sažetom i iskazanom u pravom manifestu odrastanja i izrastanja u slobodnu i slobodnomisleću jedinku, u eseju po

Lekcija o drskosti

STANKA GJURIĆ

kojem je čitava knjiga i naslovljena, preko emotivnoga života i seksa, koji mogu biti shvaćani i razmatrani zasebno (kako to većina muškaraca, primjerice, čini), ili ne, kako ispravno smatra Gjurićeva, do neizbježne teme svih eseja, ljubavi, života, napose - (stare, dobre) Smrti (i), Tanatosa, čak ako se o istima poimence i naizgled i ne govori. Knjiga eseja Stanke Gjurić, uopćeno i ukrajno, bavi se tematskim opsegom duhovnog obzorja jednoga Henryja Millera, stilom i jezičnim vokabularom dostojnim Jursenarove ili onoga iz ponajboljih eseja Simone de Beauvoir, sve to osmatrano i opservirano iz vizure i glazure Sylvie

Plath, ali ne s njezinim fatalizmom što je okončao i čitavu storiju nesretne pjesnikinje suicidom, već umovanjem i promišljanjem vječnih, a opet iz nekog rakursa i svakidašnjih tema za opservaciju; tema, vedrim vitalizmom i zdravim panteizmom jedne Anais Nin. Glede svega ovdje, a poglavito u knjizi iznesenog, vrlo je uspio izbor reprodukcije najvećeg likovnog umjetnika 20. stoljeća, Henri Matissea, »Joueur de vivre«, za naslovnicu ovitka ove sjajne knjige: kao što je za Milka Valenta na ovom mjestu izrečeno da svojim riječima slavi kako ljepotu i veličinu pisanja, tako i života, tako se za Stanku, glede toga, mora reći da pisanjem o životnim nedoumicama, nedaćama i začkoljicama čini isto to - pjeva (o) besmrtnosti ljubavi (k životu).

AIMEE MANN: »LOST IN SPACE« - u ponajboljoj tradiciji akustičarskih songwriter/songstera ljepšega spola s konca 60-ih i početka 70-ih (prije svih Joni Mitchell i pokojne Laure Nyro), Aimee Mann se nadovezuje na poduži prikaz najsvježijeg književnog ostvarenja zagrebačke (rodom čakovečke) sestre po duhu, Stanke Gjurić: znana ponajviše po vrsnom soundtracku za već kulturni film najmlađe generacije P.T. Andersonov tour-de-force, »Magnolia«, Aimee Mann ogrnuta u aranžersko-glazbenostihoklepačko ruho sve od melankolije, jeseni i retro/post-hippy i post-beat svjetonazora, priča kratke priče u cut-up formi nalik filmovima Roberta Alltmana ili Carverovim pričama s kojekakvih verandi antialkoholičarskih centara s juga SAD-a, o vječnim temama, ljubavima i razlazima dvoje, troje, tisuću ljudi (i ideala) i snova, koje uvijek skončavaju u prvom licu jednine: nešto slično je nedavno u svom kućnom studiju (a i ovaj je CD spreman u kućnom okruženju, te je jednako introvertirano obojen) publici ponudila na novom albumu Lucinda Williams, a davno, kada je potpisnik ovih redaka bio mlad, ovako se umio izraziti još jedino Neil (forever) Young u svojoj depresivnoj akustičarskoj country & western fazi s albuma »Comes a Time«, ili, još ranije, »Harvest«. Kupite ovaj CD, skuhajte si bokačič vina i sjedite kraj topla kamina, slušajući glazbu - ne garantiram da će proljeće pohitati istog trena, ali da ćete otkriti neku neobjašnjivu ljepotu u osami i dugoj zimskoj noći, u to Vas uvjeravam. I knjiga i CD što ih preporučam idealni su darovi (alimuškarcima, od žena) za sutrašnji praznik.

Bajka pretočena u predstavu

»Ždribac zlatne grive« za sanjare

Nakon premijerne izvedbe predstave »Ždribac zlatne grive«, koju je režirao Zagrepčanin *Želimir Orešković*, prema istoimenoj bajci *Balinta Vujkova*, ova poetska bajka u domeni fantastike, nastavlja svoj život na sceni subotičkog Dječjeg kazališta. Prema riječima *Rajka Ljubiča*, koordinatora projekta, predstava će se igrati jedanput tjedno.

»Predstava je počela živjeti i nastojimo animirati što više vrtića i osnovnih škola da djeca organizirano dođu vidjeti predstavu. Igrat ćemo je dok bude zanimanja. Voljeli bismo ići i u okolna sela igrati našu predstavu, a nadamo se i gostovanjima u Osijeku i Šibeniku. Ako se pokaže da predstava može uspješno funkcionirati, krenut ćemo u institucionalizaciju hrvatske drame u Dječjem kazalištu. Za drugu polovicu ove godine planiramo postaviti predstavu na standardnom hrvatskom jeziku. Na taj način bismo izmjenjivali ikavicu i ijekavicu na sceni« - kaže *Rajko Ljubič*.

Posve je logičan odabir da bajka *Balinta Vujkova* »Ždribac zlatne grive« otvori hrvatski dio Dječjeg kazališta. Prva predstava za djecu urađena je na lokalnom dijalektu bačkih bunjevačkih Hrvata, na temelju jedne autohtone bajke, koja je iznikla na ovom tlu. Jezična problematika narodnih pripovjedaka koje je sakupio *Balint Vujkov* veoma je složena. Sakupljačevo interesiranje je u početku bilo ograničeno na sakupljanje bunjevačkih narodnih pripovjedaka, kako je to i sam *Balint Vujkov* zabilježio u svojoj knjizi »Hrvatske narodne pripovijetke (bunjevačke)«. Tijekom godina, dijapazon interesiranja folkloriste *Vujkova* proširen je na narodno stvaralaštvo i u drugim dijelovima Vojvodine. Imajući u vidu da se *Balint Vujkov* susretao s

narodnim kazivačima, koji su govorili štokavskim, čakavskim i kajkavskim narječjem i služili se ikavskim, ekavskim i ijekavskim izgovorom, postaje jasno koliko je bio složen zadatak bilježenja narodnog blaga.

»Odlučili smo da prva predstava na sceni hrvatskog dijela Dječjeg kazališta bude na lokalnom dijalektu zbog lakše prijemčivosti i tada smo krenuli u sam posao postavljanja predstave, koji je bio mukotrpan, zbog nedostatka profesionalaca. Ravnateljica osječkog kazališta za djecu *Jasminka Mesarić* predložila nam je redatelja *Želimira Oreškovića* iz Zagreba, koji je prihvatio prijedlog. Onda smo raspisali audiciju za djecu koja će igrati u predstavi i 4. siječnja ove godine krenuli s radom. Od izabrane djece nitko nije znao ni kako se treba ponašati na sceni, tako da je bilo neophodno ukazati im na osnovne elemente scenskog govora. To je u početku izgledao skoro nemoguć zadatak. Međutim, zahvaljujući iskusnom redatelju, koji je prilagodio scenu i način pripovijedanja priče, odstupajući od klasične obrade dramaturškog teksta (*Silvio Mirošničenko*), primijenivši postupak pričanja bajke u slikama, premijerna izvedba »Ždribac zlatne grive« bila je uspješna«, kaže *Rajko Ljubič*.

Smisao bajki je u naglašavanju mogućnosti da se postigne sreća, u inat svim nedaćama života. Bajka ne može bez

čuda, a suština optimizma bajke je u vjeri da će se čudo dogoditi. Osim te vjere, svaka bajka kao da nam sugerira: ako si dovoljno hrabar, možeš izvojevati sreću. I

Uspješno na kraju: glumci s redateljem

baš kao u bajci, tekla je realizacija predstave »Ždribac zlatne grive«. Za vrijeme odsustva redatelja zbog drugih poslova, probe su nastavljene. Prema riječima *Rajka Ljubiča*, diplomirana glumica *Marta Aroksalaši* puno je pomogla uspješnom odvijanju rada na probama. Učio se tekst, kretanje i ponašanje na sceni, a djeca su morala svladati i osnovne korake »Divojačkog kola«, kojima ih je naučila *Ankica Pešut*. Kada se redatelj vratio 15. veljače, samo je skupio uvježbane elemente i premijera se mogla »dogoditi« 20. veljače. Za dva mjeseca djeca su imala oko 170 sati proba.

Da život ponekad može biti bajka, dokazala je uspješna premijera, koja aktualizira jedno pitanje *Balinta Vujkova* iz predgovora što ga je siječnja 1986. godine napisao za svoju posljednju knjigu »Jabuka s dukatima«: »Ima li smisla život koji se nije obogatio sanjarijama?«

Zvonko Sarić

»UHO, GRLO, NOŽ« U ATELJEU 212

Književni prvijenac hrvatske spisateljice *Vedrane Rudan* »Uho, grlo, nož«, kojeg je u Srbiji objavio beogradski nakladnik »Rendek«, uspješno je pretočen i, u vidu gorko-slatke drame, u jezik kazališta. Premijera predstave izvedena je u beogradskom »Ateljeu 212« i to dvije večeri za redom.

Razlog tomu nije bio samo ogromno interesiranje beogradske publike, već i brojni zainteresirani iz Zagreba, Osijeka, Bjelovara i drugih dijelova Hrvatske.

Na premijeri su nazočni bili dramaturg *Jelisaveta Seka Sablić*, autorica *Vedrane Rudan*, redateljica predstave *Tanja Mandić-Rigonat*, sa suprugom *Flaviom Rigonom*, prvim čovjekom nakladničke kuće »L.O.M.« iz Beograda (*Hamsun*, *Bukowsky*, *Fante*, *Selinger*, samo neki su

od autora sve odreda sjajnih naslova u ovoj biblioteci), književnik i jedan od urednika nakladničke kuće »Rendek« *Vladimir Arsenijević*, kazališna spisateljica *Milena Marković* (»Paviljon«, »Šine«), pijanist i skladatelj *Miloš Petrović*, teatrolozi i kritičari *Jovan Ćirilov* i *Aleksandar Milosavljević*, upravnik »Ateljea 212«, glumac *Svetozar Cvetković* i dugi kulturni djelatnici.

R. G. Tilly

Papina zbirka pjesama

Knjiga pjesama »Rimski triptih«, što ju je napisao *Karol Wojtyła*, i to nakon što je već postao (novi) papa, objavljena je prošloga tjedna, istodobno u Rimu (Vatikanu) i Krakovu. Riječ je o poetskoj knjizi na 20 stranica s podnaslovom »Meditacije Ivana Pavla II.«, odnosno o tri (su)stavka pisana dijelom u sroku i stihu, a dijelom u prozi.

R. G. T.

Obljetnica

Pjer Paolo Pasolini (1922-1975)

Na današnji dan, 1922. godine, rođen je u talijanskom gradu Bolonji jedan od najvećih redatelja u povijesti svjetske kinematografije *Pier Paolo Pasolini*, jedna od najosobenijih, najprovokativnijih i najtalentiranijih ličnosti svjetske umjetnosti prošlog stoljeća.

Živuci sto života u jednom, pišući sjajnu poeziju, slikajući, glumeći, ali i sablažnjavajući puritance i kler, malograđane i racionaliste, ovaj je uvjereni intelektualac (anarholiberalne i) ljevičarske provenijencije, uz to deklarirani homoseksualac i čovjek sklon svim drugim porocima, do svog proboja u svijet(u) filma, činio svakoake nepodobštine (neprimjerene velikanu njegova kova), od pljačkanja benzinske crpke, do pomaganja kriminalcima da pobjegnu iz zatvora. I pored stalnog sukoba s javnim redom i mirom i sudovima, recenzentima i dežurnim čuvarima općevriježenog morala (ili baš zato) napisao je sjajne zbirke poezije (»Poesie di Casarsa«, 1942., »Le ceneri di Gramsci« iz 1957.), knjige (»Ragazzi di vita«, 1955., »Una vita violenta«, 1959.), režirao antologijske filmove: »Accatone«, »Mamma Roma« (1962.), »La ricotta«, »La rabbia« (1963), »Comizi d amore«, te - iako, ne samo da je bio ateist, već i žestoki oporbenjak rimokatoličnoga učenja, vjere i morala, sjajni film baziran na novozavjetnomu spisui, »Il Vagelo secondo Matteo« - možda i najbolje filmsko ostvarenje o Isusovom životu, premda, naravno jednako kritizirano od vjernika i crkvenih autoriteta kao i sva njegova ostala umjetnička djela. Svakako valja još pomenuti i filmove »Edipo Re«, »Amore e rabbia« (1968), »Teorema« (1969), koji je, suprotno zdravom razumu (a malo li je toga u našem životu), nagrađen od strane Internacionalnoga ureda katoličkoga filma u Veneciji, a osuđen od marksističkih ljevičara, i Pasolinijevih »suboraca« iz KP Italije. Svoje remek-djelo je snimio 1972. Bio je to film »Il Decamerone«, a kasniji mu filmovi nisu toliko dobri. Radio je i u teatru i postavio na kazališne scene čak pet svojih tragedija, u razdoblju od 1965. do smrti.

Umro je 2. studenog 1975. nakon što ga je nakon kratke i žučne rasprave ubio mladi ljubavnik, sedamnaestogodišnji naturščik *Pino Rana Pelosi*, čest akter njegovih kasnijih filmova o životu na socijalnoj (i) urbanoj margini.

R. G. Tilly

Afera oko filma »Ledina«

Čija je muzika?

Prva srpsko hrvatska filmska koprodukcija, filmsko ostvarenje *Ljubiše Samardžića* »Ledina« tek se treba početi prikazivati u kinima 10. ožujka, a već je postala predmet prijepora. Kompozitor muzike za film *Matija Dedić* optužio je *Ljubišu Samardžića* za prijevru jer ga je angažirao da napiše glazbu i onda je odabrao drugog autora. Riječ je o *Nemanji Musuroviću* iz Beograda.

Matija Dedić navodi da od 74 minuta priređene glazbe »nije iskorišten ni jedan takt«, dok hrvatski producent *Tomislav Žaja* ističe da su u filmu korištena tri njihova muzička broja, te su potpisani kao koautori muzike u »Ledini«.

U intervjuu »Jutarnjem listu« *Matija Dedić* je istakao da je »igranje njegovim imenom« bilo potrebno da bi se od hrvatskog Ministarstva kulture dobila sredstva za film, jer se radi o koprodukciji. *Ljubiša Samardžić* je rekao da *Matija Dedić* ima ugovor s »Gral filmom«, odnosno hrvatskim producentom ovog filma.

»Pitate me nešto što nije u mojoj domeni. Ne znam detalje. Ja sam samo režiser i producent s ove strane«, kaže *Samardžić*, dok hrvatski producent filma *Tomislav Žaja*, koji je s *Dedićem* i ugovarao ovaj posao, također kratko objašnjava da je »režiserovo pravo da prihvati ili odbije muziku«.

V. M.

Russell snima film o Nikoli Tesli

Storija o velikom znanstveniku

Glasoviti i kontroverzni britanski redatelj *Ken Russell* (»Tommy«, »Nakaze«, »Divlji Mesija«, »Zaljubljeni žene«), premda je duboko zakoračio u osmo desetljeće svojega bogatoga i kreativnoga života, ne prestaje stvarati. Za konac prošleca najavio je početak rada na filmu o najvećem naučenjaku s ovih prostora, pokojnom *Nikoli Tesli*. Kako je najavljeno iz PR-štaba velikog umjetnika, scenaristi ovog velikog projekta su *Katarina Bogdanović* i *Ljiljana Kojić-Bogdanović*, majka i kćer koje žive u Londonu, kao i sam Maestro, Russell. Tumač velikoga hrvatsko(srpsko)g učenjaka bit će inozemni glumac, dok će skoro sve ostale uloge tumačiti glumci s ovih prostora. Radnja filma obuhvatat će razdoblje Teslinoga života(renja) u New Yorku, od njegove 34. godine, do smrti, u samačkoj sobici po zlu znanoga hotela »Chelsea«, kraj rijeke Hudson. Priča o životu Nikole Tesle tek je jednom do sada film-

ski ekranizirana - bilo je to 1980. godine, kada je zagrebački redatelj *Krsto Papić* snimio film »Nikola Tesla«, s *Petrom Božovićem* u naslovnoj ulozi. U bogatoj je karijeri snimio osamdesetak igranih, cjelovečernjih i televizijskih filmova u kojima Russell, shodno svom umjetničkom кредu i životnom svjetonazoru ispituje krajnje kontroverzne teme, od katolič(ans)koga morala do e(ste)tike konzumatora popularnoga društva i pseudo-psihodeličnog art-miljea n o v o k o m p o n i r a n i h metafizičarskih onto-loga i alternativaca tipa *Carlota Castanede*. Russell je u mladosti gledao, kaže, i po 70 filmova tjedno, a ovdašnji ljubitelji opusa ovog velikana filmske umjetnosti svakako bi trebali pogledati njegove filmove koji se u okviru specijalnoga programa »Hommage Ken Russellu« prikazuju na 31. beogradskom FEST-u.

R. G. Tilly

Marija Šabić, najuspješnija kreatorka visoke mode u Jugoslaviji

Glamour kao inspiracija

Vjerojatno nema Subotičana, a napose Subotičanki, kojima nije prepoznatljivo ime sugrađanke *Marije Šabić*, vlasnice butika »Fara fashion«. Ova kreatorka svojim je radom u domenu visoke mode iz jedne male sredine otvorila vrata svojim kreacijama i na najglamuroznijim revijama i izborima za miss.

► Kako ste i kada otpočeli put visoke mode?

Cijeli život se bavim modom. Počela sam prije 20 godina kada sam otvorila butik vjenčanica, no ubrzo sam shvatila da me najviše zanima glamur i visoka moda. Jednostavno, to je moj stil. Možda će zvučati prepotentno, ali volim raditi unikate i zato sam se preusmjerila na večernje haljine, a materijal za šivenje nabavljam isključivo u Parizu. Mogu reći da poslije mnogo godina predanog rada stižu i rezultati, a za mene je rad sam po sebi nagrada.

► Najpoznatije ste ime u samom vrhu visoke mode u Jugoslaviji. Kako ste se uspjeli probiti?

Sve se to događa slučajno, a možda to Bog nagrađuje predan rad. Prije sedam godina *Vesna Jugović* je vidjela moje kreacije i pozvala me da radim za Miss YU. Radila sam kreacije i za sve velike svjetske izbore. Moram spomenuti da je jedna moja haljina 1999. godine u Düsseldorfu osvojila nagradu – najljepša haljina na svijetu koju nije dobio još nijedan kreator iz Jugoslavije.

Marija Šabić (gore) i s missicama (dolje)

► Što smatrate Vašim najvećim uspjehom do sada?

Najveći uspjeh je moj angažman na izboru za miss Europe koji je održan u Beirutu 28. prosinca 2002. Kreirala sam haljine za misice svih zemalja koje su sudjelovale. I do toga je došlo slučajno. Glavni pokrovitelj izbora *Anthony Bonje* vidio je u Japanu moje haljine na jugoslavenskoj missici i pozvao me na suradnju. To je najglamurniji i najskuplji izbor za mis kojemu je nazočilo oko 2.500 ljudi. Tom prigodom bila je priređena i revija visoke mode kuće »Osbon«, za koju sam ja kreirala. To je vrh svjetske mode i sve više kreatora teži dobivanju takvog angažmana, jer su tako veliki izbori za miss najbolja reklama kreatorima.

► Kakvi su Vam planovi za budućnost?

Planiram napraviti modnu reviju koja bi okupila cvijet stvaralaštva subotičkog okruženja, a sve na temelju fascinacije bunjevačkom narodnom nošnjom.

Voljela bih sa *Zvonkom Bogdanom* i Subotičkim tamburaškim orkestrom prirediti modnu reviju gdje bih predstavila stiliziranu bunjevačku narodnu nošnju s detaljima. Angažirala bih tim povodom naše slamarke. Do sada sam surađivala s *Marijom Dulić* i *Jozefinom Skenderović*, zatim slikarke, možda i keramičare. Budući da je to jako veliki posao planiram to uraditi tek za nekoliko mjeseci i to u Zagrebu i Beogradu.

D. Dulić

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

MARIJA PROPETOGA ISUSA PETKOVIĆ (1892. – 1966.)

Časna službenica Božja rođena u Blatu, na otoku Korčuli, 10. prosinca 1892. a preminula u Rimu 9. srpnja 1966. godine. Svoju doživotnu čistotu zavjetuje u 14. godini, 21. studenoga 1906., a 4. listopada 1920. utemeljuje Družbu kćeri Milosrđa. Na redovničkom oblačenju dobiva ime Marija

Propetoga Isusa. Od 1940. do 1952. na misijama je u Južnoj Americi; 1952. se vraća u Europu, u Rim, gdje prenosi Vrhovnu upravu Družbe. Umire na glasu svetosti u Rimu, 9. srpnja 1966. Pokopana je u Rimu, na groblju Campo Verano.

R. G. Tilly

Nikola Tumbas, »Photonino«

Web site na koji se redovito »ulazi«

Kako je došlo uopće do ideje o pokretanju vašeg web-sitea (radi se o stranici www.photonino.com)?

Na ideju sam došao '99. godine želeći da povežem svoje dugogodišnje bavljenje fotografijom i mogućnost pojavljivanja na internetu, a pojavom digitalnih foto aparata sve je postalo mnogo jednostavnije i dostupnije, pa sam odlučio spojiti dvije svoje ljubavi: prema mom gradu Subotici i fotografiji.

► U samom startu Vaša prezentacija je osvojila internet publiku, povećavajući iz dana u dan broj »ulazaka«?

Kreirajući koncepciju osnovnog izgleda krenuo sam od slogana »Places, faces, happenings« (mjesto, lica i događanja), znajući da tako mogu najbolje približiti Suboticu i njezine ljude. Uz sliku, nastojim uvijek pružiti informaciju kako ljudima iz grada, tako i svima koji se nalaze daleko od naših granica.

► S vremenom Photonino je postao sinonim pravovremenog izvještavanja uz bogatu arhivu mnogih dodatnih sadržaja?

Kako se site punio događanjima, osim osnovnih sekcija ustanovio sam mnoge druge poput vjenčanja, panorame grada, e-mail adresara, nastojeći uvijek biti nazočan na svakom značajnijem događanju. Objavljujući serijal fotografija sa svakog, nastojim posjetiteljima pružiti djelić ugođaja, uz objektivno informiranje viđenog.

Nikola Tumbas

Naslovna strana sitea

► Vaš site zauzima vodeću poziciju na ljestvici popularnosti, uz vjerodostojnu potvrdu impresivne brojke posjetitelja iskazane na numeričkom brojaču?

Trenutačna razina posjetitelja iskazana je u vidu 270.000 ulazaka na prezentaciju, što smatram velikim uspjehom u samo četiri godine postojanja, dok se prosječan broj kreće oko 12.000 mjesečno.

► S obzirom da je svijet zaista postao globalno selo u kojem i najudaljenija točka planeta postaje bliska pritiskom na kompjutorski taster, izdvojite nam neke egzotičnije ulaske na Vaš web site?

Pa recimo, s Bruneja, Malezije, Australije, Kanade, Amerike, gotovo cijele Europe i svih država u okolini. Osim bivših Subotičana, site posjećuju njihovi prijatelji, znanci, ali i mnogi drugi znatiželjnici koji slučajno naiđu »surfajući« mrežom. Upravo zbog želje potpunog povezivanja sa svijetom, web site je koncipiran na engleskom jeziku.

► Na koncu, mnogi se pitaju zašto Photo-nino pokriva samo Suboticu?

Moj web site je izvorišni, na kojem publiciram vjerodostojne informacije iz Subotice i okolice, a sve u želji da ne ispustim ništa značajnog što se ovdje događa. Nastojim da moj site postane svojevrsna on-line povijest Subotice, gdje će se u svakom trenutku moći pronaći svaki detalj njezine zabilježene prošlosti.

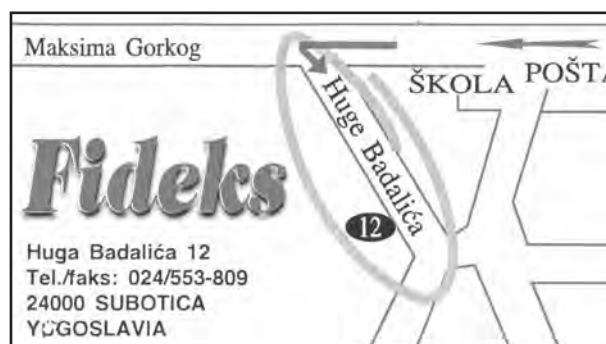
Dražen Prčić

EPP

»KOSMOS« SUBOTICA

Consalting
Porezi
Financije
Vođenje poslovnih knjiga

Telefon: ++381 063/8655596

Oliver Dragojević, ekskluzivno za »Hrvatsku riječ«:

Lito mi vraća snagu

Razgovor vodili: Joško Elezović i Dražen Prčić

Oliver je zasigurno najpopularniji hrvatski pjevač lakoglasbenih nota. Cijelu svoju mladost, cijeli svoj život posvetio je pjesmi. I kada bi ih sve izvodio na koncertima, takvi bi nastupi trajali satima i satima. Unatoč neupitnoj popularnosti, ostao je čvrsto na zemlji. Uvijek dobre volje, spreman na šalu, pristao je na ovaj pomalo nekonvencionalni intervju, sjedeći u omiljenom restoranu »Jugo«, lociranom u splitskoj ACY mari-ni.

4Otkud Vi u restoranu »Jugo«?

Ovo mi je najdraže mjesto. U stvari, samo tu izlazim; imam odličan pogled na grad, a i spiza je dobra.

4Ovdje ste napravili i promociju novog albuma »Trag u beskraju«...

Istina. Jedna malo drugačija produkcija, inače san album radija u Milanu i mogu reć da san zadovoljan kako je sve skupa ispalo. Jedan romantičan album pun pisama koje lako uđu u uho. Najdraža mi je možda upravo pisma »Trag u beskraju«. Ali i ostale su dobre, valjda ste ih čuli.

4Imate li informaciju kako je publika primila novi nosač zvuka?

Dobro se prodaje, to je najbolji pokazatelj hoće li biti uspješan. Mislin da će publika bit zadovoljna. Već smo snimili spot za naslovnu pjesmu i sad ćemo pomalo snimat spotove i za druge pjesme. A na koncertima već pjevaju sve sa novog albuma. Valjda se lako prima...

4Već ste skoro 40 godina u glazbi. Kako iznova pronalazite inspiraciju?

Volin pivat, to je to. Ne lažen. Nakon toliko godina ja volin pivat. Volin da to bude dobro na našim nastupima. Da moj band »Dupini« i ja to odradimo najbolje moguće. Jer publika uvijek traži nešto novo od tebe. I kad publika vidi da uživaš dok nastupaš, onda je i njima cili taj happening puno bolji. Znan ja zapivat i bez mikrofona, sa prijateljima, obično one stare pisme, ili klapske, to mi je drago.

4Ali stalno nastupate. Pa zaradili ste dovoljno novca, čemu taj ubitačan ritam?

Triba zaradit i za dicu, a i treba platit struju, ha ha ha.

4Pa nisu to više djeca.

Moja će uvijek biti. Iako i najstariji Dino (27) i blizanci Davor i Damir (24) imaju svoje poslove, Dino vodi CD shop, a ova dva mlada se bave iznajmljivanjem brodova u turističkoj sezoni. Ja želin da im ništa ne fali. A i reka san ti: triba platit struju...

4Inače kruži priča da Vas žene vole, je li to izazov?

Pa i ja volin njih. U stvari one ti vole moje pisme i kako ja to izvodim. Ja san uvik spreman za taj kontakt s publikom i kad siđem s bine. Publika traži koju toplu rič, osmjeh, i mene to nosi. Na koncu, od njih živin i nije mi teško kad se dođu slikat, popričat sa mnom. To je dio mog posla.

4Često igrate nogomet. Imate svoju klapu »Split stars team« (Humane zvijezde Splita) sastavljene od pjevača i glazbenika iz grada pod Marjanom.

»Split stars team« postoji već 7 godina, a kao udruga 3 godine. Svake godine putujemo na humanitarne koncerte u inozemstvo i šta zaradimo doniramo splitskoj bolnici. Do sada smo skupili priko 300.000 kuna (oko 3.000.000 dinara). Dva puta tjedno igramo nogomet. Treniramo. Ispadne dobro druženje, jer se posli nađemo na piće. Odlično se slažemo. U ekipi još igraju Zečić, Karan, Đulijano...

4Kakav ste nogometaš? Ipak, niste više tako mladi.

Nisan ni star. A na utakmicama se naslonin na stativu i čekam balun. Kad se neko siti da i ja igran, pa mi usput i doda balun, zabijen gol. Vratari su očajni kada ja igran. Malo trčin, ali volin igrat. To me opušta.

4Nije to jedino što Vas opušta.

Volin ići na ribe. Svake godine radin do sedmog miseca, a onda sa ženom i dicon iden po otocima. Upalin brod i guštamo dva miseca. Ulovimo puno ribe. I to prave. Eno još ima ribe u frižideru, od prošlog lita. Mljet, Lastovo, Pakleni otoci. To je raj

Oliver Dragojević

za dušu. Koja je to priroda, more... Cilu zimu radin samo da dođe lito. Lito me izliči, vrati mi snagu. Odmara me pogled u daljinu, a more ispred mene...

4I sami pjevači imaju svoje pjevače koje slušaju. Što Oliver sluša lutajući Jadranom?

Slušam Stinga, Ray Charlesa, Wondera, Georga Bensona.

4Kada ćemo Vas vidjeti u Vojvodini, Beogradu?

Teško pitanje. Ima li koje lakše?

4Može li onda bar pozdrav našim čitateljima?

To bar nije teško. Budite pozdravljeni iz Splita, najlipšeg grada ovog našeg ludog sveta! Vaš Oliver.

Košarkaške nade istoga prezimena

Prvoligaški obiteljski trio

Malo je košarkaških obitelji koje se mogu podičiti s više od jednog prvoligaškog natjecatelja, ali kada pod istim krovom žive, uče i, nadasve, uspješno barataju kožnatom loptom čak tri imena istog prezimena, onda taj sportski podatak zalazi u rubriku svojevrsnih rariteta. Filip (1982), Iva i Dunja (1987) Prčić, stariji brat i sestre blizanke, noseći majicu KK »Spartak« iz Subotice od najmlađih dana, uspjeli su zaigrati i na parketima elitnog razreda zemlje uz čiji spomen stoji neizbježni pridjev svjetskog prvaka.

Filip Prčić

Vraćam se na parket

Košarkom se bavim već gotovo 10 godina. Igram na mjestu »dvice«, prošao sam sve selekcije u »Spartaku«, te svojim najvećim uspjehom smatram ulazak u prvu momčad s kojom sam izborio povratak u prvoligaški razred. Nažalost, trenutačno sam ozlijeđen i nastojim se što prije vratiti na parket, te uz redovite treninge studiram na Ekonomskom fakultetu u Subotici. Vjerujem da moje najbolje igre tek dolaze i da ću u bliskoj budućnosti pokazati koliko igrački vrijedim. Od sportskih uzora bih izdvojio Predraga Stojakovića, koji je uspio da se nakon teške ozljede uzdigne do najviših pijeđestala ove igre.

Dunja, Filip i Iva Prčić

Dunja Prčić

Zavidna minutaža

S obzirom da još uvijek nastupam i za kadetsku momčad, prosjek od trideset minuta po prvoligaškoj utakmici smatram svojim najvećim košarkaškim dostignućem, uz, naravno, nastupe u nacionalnim selekcijama mlađih vrsta. Igram, poput brata, na poziciji »dvice«, uz prosjek od nekih petnaestak koševa po utakmici. Pohađam prvi razred Gimnazije u Subotici, društveni smjer i voljela bih jednog dana zaigrati u WNBA, poput čuvene Lise Leslie.

Iva Prčić

Nastojim dati maksimum

Za razliku od mlađe sestre (Iva je starija 5 minuta), ja se još uvijek nisam izborila za standardniju minutažu. Uglavnom dobivam po nekoliko prvoligaških minuta u kojima nastojim što bolje iskoristiti ukazanu šansu, ali zato nastojim dati maksimum u kadetskoj momčadi čiji sam kapetan, te u nacionalnoj selekciji čiji sam također član. Idem skupa sa sestrom u isti razred; u slobodno vrijeme, kojeg nemamo baš previše, volimo sjesti skupa u neki od mnogobrojnih gradskih kafića.

D. P.

Nogomet 1. HNL

19. kolo, 1. ožujka

Pomorac-Hajduk	0:3
Dinamo-Varteks	3:1
Zadar-Osijek	1:0
Cibalia-Rijeka	3:1
Slaven B.-Zagreb	0:0
Kamen I.-Šibenik	4:0

Tablica: Dinamo 48, Hajduk 44, Varteks 39, Cibalia 31, Kamen I. 29, Slaven B. 26, Zagreb 24, Zadar 18, Rijeka 17, Osijek 17, Pomorac 13, Šibenik 11.

Košarka Goodyear liga

20. kolo, 1. ožujka

Cibona-Široki	75:82
Zadar-Laško	91:83
C. zvezda-Split	88:66
Borac-Zagreb	85:88
Olimpija-Bosna	91:55
Maccabi-Krka	76:52

Tablica: Maccabi 36, C. zvezda 35, Olimpija 35, Cibona 32, Zadar 32, Krka 31, Zagreb 31, Široki 28, Laško 27, Split 27, Borac 25, Bosna 21.

Nogomet 1. liga SCG

19. kolo, 1. ožujka

Partizan-Radnički (O)	4:2
C. zvezda-Sutjeska	3:0
Sartid-Železnik	0:2
Obilić-Rad	3:0
OFK Beograd-Zeta	1:1
Vojvodina-Javor	1:0
Zemun-Radnički (N)	5:0
Mogren-Čukarički	3:1

Tablica: Partizan 50, C. zvezda 40, Železnik 38, OFK Beograd 35, Sutjeska 33, Vojvodina 32, Obilić 29, Hajduk 28.

Intervju: Stjepan Božić

Kostelići su moj uzor

Iz Pariza: Ivica Medo i Mario Glavan, »Sportski tjednik«

Hrvatski boksački profesionalac u supersrednjoj kategoriji *Stjepan Božić* 24. veljače u pariškoj sportskoj dvorani »Marcel Cerdan« ostvario je desetu profesionalnu pobjedu, pobijedivši tehničkim nokautom u petoj rundi domaćeg borca s europske rang-liste *Youssefa Temsourija*. U borbi koja je trebala trajati osam rundi, u potpunosti je dominirao hrvatski boksač, a pravo je čudo što se Temsouri održao na nogama do pete runde kada je, tjelesno potpuno iscrpljen, predao meč. Negdašnji osvajač srebrne medalje za Hrvatsku s Europskog prvenstva 2000. u Tampereu ovim mečom je pokazao da se nalazi u velikoj formi. Atraktivnim serijama udaraca u nekoliko navrata na noge je dizao prepunu dvoranu. Prava je šteta što su borbi, od hrvatskih medija, svjedočili samo novinari »Sportskog tjednika«, koji je jedan od najvažnijih Božićevih sponzora.

«Jeste li ovom pobjedom otvorili vrata prema jačim mečevima?»

Mislim da će moj menadžer *Michel Acaries* nakon ovog meča imati mnogo više prostora da mi organizira mečeve u kojima ću se boriti za nešto konkretno. S kim i za što ću se boriti, najvjerojatnije ću saznati 8. ožujka u Marseilleu, gdje ću se sastati sa svojim menadžerom koji tamo organizira meč za svjetsku titulu između *Brune Girarda* i *Mehdija Sahnoune*. Inače, Acaries je promotor broj jedan u Francuskoj i jedan od najjačih u Europi,

usko surađuje i s *Donom Kingom*.

«Znači, postoje svi preduvjeti da uskoro dobijete šansu da se borite za neku od europskih ili interkontinentalnih titula?»

Iako je vrlo nezahvalno u boksu bilo što prognozirati, mislim da postoje realne šanse da u budućnosti dobijem priliku boksati za velike stvari. Vrlo je teško vremenski precizirati kad će se to dogoditi, ali mislim da neću predugo čekati.

«Do sada ste odigrali jedanaest profesionalnih mečeva. Osjećate li se već sada spremnim za borbe s velikanima supersrednje kategorije: Ottkeom, Lucasom, Mitchellom i Calzaghejem?»

Uvjeran sam da mogu parirati boksačima koje ste nabrojali. Tko se odluči baviti ovim sportom, mora vjerovati u sebe. No, još malo iskustva dobro će doći.

«Koliko Vam znači podrška brata i prijatelja, koji Vas prate na svim mečevima?»

Uvijek je dobro u prvim redovima vidjeti nekog poznatog. Ovu pobjedu poklanjam bratu kao svadbeni dar. Brat je zajedno s nekoliko prijatelja došao u Pariz automobilom ravno sa svoje svadbe.

«Opišite u nekoliko rečenica svoj boksački stil.»

Cilj mi je da budem polivalentan boksač, da znam boksati na distancu, ali i 'in

Stjepan Božić

fight', blisku borbu. Radim na svim segmentima boksačke vještine. Dosta pažnje posvećujem taktici. Ne jurim glavom bez obzira, nije mi cilj što prije završiti meč, bez obzira na posljedice.

Tenis

Nakon što se uspio plasirati u polufinale na Dubai Openu (1.000.000\$), *Ivan*

Ljubičić je ponovno najbolje rangirani hrvatski tenisač *Champions race ljestvice*, te trenutno zauzima 23. mjesto s 52 atp boda. Za njim slijede *Mario Ančić* na 44. mjestu (37) i *Željko Krajan* koji zauzima 107. poziciju (7).

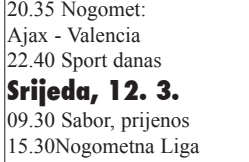

► Vidi se da ste tjelesno i tehnički izuzetno spremni, a čini se da ste i mentalno vrlo jaki. Čemu posvećujete najveću pažnju?

Svaki boksač mora neprestano dorađivati tehniku, brusiti je do savršenstva. Mislim da sam tjelesno odlično pripremljen, no to može biti još bolje. Bit će puno teže kad dođu mečevi od dvanaest rundi. Međutim, po mojem mišljenju, najvažnija je psihološka priprema. Mislim da je kod mečeva u dvanaest rundi »glava« odlučujući faktor.

Pharmacia Ljekarna

Trg žrtava fašizma
24000 Subotica
Telefon: 024/551-760

PETAK 7.3.	SUBOTA 8.3.	NEDJELJA 9.3.	PONEDJELJAK 10.3.	UTORAK 11.3.
HRT 1	HRT 1	HRT 1	HRT 1	HRT 1
07:00 Vijesti 07:05 Dobro jutro, Hrvatska 09:30 Dječak upoznaje svijet 10:00 Vijesti 10:05 Jezicni petak 11:05 Zvučnjak 11:30 Tom i Jerry 11:40 Pink Panther 12:00 Vijesti 12:30 Snaga želje 13:25 Glazbena TV 14:10 Zvezdane staze 15:00 Hrvatski u zrcalu 15:30 Pjevajmo zajedno 15:40 Hallo aus Berlin 16:00 Vijesti 16:05 Zvučnjak 16:30 Hugo, TV igra 16:55 Među nama 17:25 Jezikomjer 17:30 Hrvatska danas 17:45 Putovanje 18:15 Duhovni izazovi 18:30 Novi način 19:15 Tom i Jerry 19:30 Dnevnik 20:05 TV Bingo Show 20:45 Prezentacija Dana HRT-a 21:00 Opatija: DORA 2003 1. polufinalna večer 22:45 Vijesti 00:20 Kraljica Margot, film 03:25 Treći kamenčić od Sunca 03:50 Muškarci, žene i psi 05:00 Amerikaživot prirode 05:30 The Wedding Singer, film 07:10 Glazbena TV	08.00 Vijesti 08.05 Krleža, dok. emisija 08.55 CampiCampi 09.20 Crni gusar 09.45 Crtani film 10.00 Vijesti 10.05 Parlaonica 11.00 Neukročena Amazona 11.30 Opstanak 12.00 Vijesti 12.10 TV kalendar 12.20 Biblija 12.35 Prizma 13.30 Korijeni 14.00 Fenomeni 14.30 Riječ i život 15.30 Vijesti 15.40 Vjetar u leđa 16.25 Zlatne djevojke 17.00 Kruške i jabuke 17.30 Crtani film 17.50 Turbo Limach Show 19.30 Dnevnik 20.05 Željka Ogresta i gosti 21.00 Opatija: DORA 2003 2. polufinalna večer 22.45 Vijesti 23.30 Umorstva u Midsomeru, film 01.25 Tycus, film 02.50 Buntovno srce 03.45 Melbourne: Formula 1, prijenos 05.40 Black Chicks Talking, dok. film 06.30 Carstvo divljine 07:10 Glazbena TV	08.00 Vijesti 08.05 Anđelina balerina 08.20 Graditelj Bob 08.30 Baltazar, crtani film 08.35 Leteći medvjedići 09.00 Dizalica 10.00 Kralj vilenjaka, film 11.35 Cocco Bill 11.50 Zvonko, crtani film 12.00 Vijesti 12.25 Plodovi zemlje 13.15 Mir i dobro 13.45 TV izložba 14.00 Nedjeljom u 2 15.00 Vijesti 15.10 Oprah Show (383) 16.00 Moja Indija 16.25 Crtani film 16.45 Kruške i jabuke 17.25 Živi zid, zabavna emisija 19.15 LOTO 6/45 19.30 Dnevnik 20.05 Tko želi biti milijunaš? 21.15 Opatija: DORA 2003 finalna večer, prijenos 23.50 Vijesti 23.55 Chillin blues, film 01.35 Ksena-princeza ratnica 02.20 Ruby Wax-predah za reklame 02.50 Podijeljeno prijestolje, film 04.15 Oprah Show (383) 05.00 Remek-djela svjetskih muzeja 05.10 Carstvo divljine 05.35 Moja Indija 	07.00 Vijesti 07.05 Dobro jutro, Hrvatska 09.30 Dječak upoznaje svijet 10.00 Vijesti 10.05 Učilica 11.05 Športret 11.20 Symfollies 11.40 Baš sam fora! 12.00 Vijesti 12.10 TV kalendar 12.30 Snaga želje 13.25 Glazbena TV 14.10 Zvezdane staze 14.50 Učilica 16.00 Vijesti 16.05 Športret 16.15 Baš sam fora! 16.30 Hugo, TV igra 16.55 Jezikomjer 17.00 Zagreb: Obje strane 17.30 Hrvatska danas 17.45 Arhitektura 18.20 Iz jezične riznice 18.50 Alpe-Dunav-Jadran 19.30 Dnevnik 20.05 Dani HTV-a: Vidiš, kupiš - reklame na HTV-u 21.15 Latinica: Zakon o navijačima 22.55 Vijesti 23.05 Stanje stvari 00.10 Glavni grad 00.55 Frasier 01.20 Sretan dan, film 02.50 Srčani Jack 03.40 La menace, film 05.15 Stažist 05.40 Glazbena TV 06.25 Carstvo divljine	07.00 Vijesti 07.05 Dobro jutro, Hrvatska 09.30 Dječak upoznaje svijet 10.00 Vijesti 10.05 Prirodoslovlje 10.30 Moje tijelo 10.55 Učilica 11.05 Mali veliki svijet 11.35 Šašavci, crtani film 11.40 Yoho Ahoy 12.00 Vijesti 12.10 TV kalendar 12.30 Snaga želje 13.25 Glazbena TV 14.10 Zvezdane staze 15.00 Prirodoslovlje 15.25 Moje tijelo 15.50 Učilica 16.00 Vijesti 16.05 Mali veliki svijet 16.30 Hugo, TV igra 16.55 Jezikomjer 17.00 Zagreb: Obje strane 17.30 Hrvatska danas 18.20 Govorimo o zdravlju 18.50 Gradski ritam 19.30 Dnevnik 20.05 Globalno sijelo 20.35 Internacional 21.15 Opatija: Miss Universe 2003 23.00 Vijesti 23.25 Varaždinski komorni orkestar 00.25 Pravda za sve 01.10 Zeko Greg 01.35 Djevojka iz Kineske četvrti, film 03.00 Opet iznova 03.45 Dvoboj kod Diabla, film 05.30 Remek-djela svjetskih muzeja
HRT 2	HRT 2	HRT 2	HRT 2	HRT 2
09:55 Vrijeme je za jazz 10:55 Slobodna zona, putopisna emisija 11:35 Ususret Porinu 12:15 Čigrom oko svijeta 12:45 Trenutak spoznaje 13:15 Pozivnica, emisija o kulturi 13:40 Brisani prostor 14:35 Đavolova vrata, film 16:00 Dražesni pupoljci svibanjski 16:50 Vijesti za gluhe 16:55 TV kalendar 17:10 Snaga želje 18:00 Panorama 18:35 Treći kamenčić od Sunca 19:00 Upitnik, kviz 19:30 Carstvo divljine 19:53 Muha, crtani film 20:05 Muškarci, žene i psi 20:35 The Wedding Singer, film 22:10 Zvezdane staze	10.25 Deterministički kaos 10.55 Novi način 11.25 K(v)adar 11.55 Među nama 12.25 Tako lijepi stručak, film 13.55 Kućni ljubimci 14.40 Iz antologije Dramskog programa HTV-a 16.10 Felicity 17.00 Briljanteen 17.55 Melrose Place 18.40 Hit HTV-a 19.30 Carstvo divljine 20.05 Trial and Error, film 21.40 Vijesti 21.45 Buntovno srce 22.35 Black Chicks Talking, dok. film	09.50 TV kalendar 10.00 Biblija 10.15 Putovanje 10.45 Portret mjesta 11.00 Viškovo: Misa 12.05 Hit HTV-a 12.50 Pleme 13.40 Obiteljski vrtuljak 14.10 Opera Box 16.40 Warm Hearts, Cold Feet, film 18.15 Ksena-princeza ratnica 19.00 Hodati sa zvijerima 19.30 Carstvo divljine 20.05 Kongo 21.00 Kiklop 22.00 Podijeljeno prijestolje, film 23.25 Ruby Wax-predah za reklame	09.10 Prizma 10.00 Mir i dobro 10.30 Plodovi zemlje 11.20 Željka Ogresta i gosti 12.15 Živi zid, zabavna emisija 14.05 Obiteljski vrtuljak 14.35 Korijeni 15.10 Idiotovo zadovoljstvo, film 16.50 Vijesti za gluhe 17.10 Snaga želje 18.00 Panorama 18.35 Stažist 19.00 Upitnik 19.30 Carstvo divljine 20.05 Glavni grad 20.50 Vijesti 21.00 Frasier 21.25 Srčani Jack 22.15 La menace, film 23.55 Dražesni pupoljci svibanjski 00.45 Zvezdane staze	10.35 Arhitektura 11.05 Stanje stvari 12.05 Alpe-Dunav-Jadran 12.35 Latinica: Zakon o navijačima 14.10 Susan i bog, film 16.00 Dražesni pupoljci svibanjski 16.50 Vijesti za gluhe 16.55 TV kalendar 17.10 Snaga želje 18.00 Panorama 19.00 Upitnik 19.30 Carstvo divljine 20.05 Opet iznova 21.00 Prijatelji 21.30 Pravda za sve 22.20 Dvoboj kod Diabla, film 00.00 Dražesni pupoljci svibanjski

SRIJEDA 12.3	ČETVRTAK 13.3	HRT3	HRT3	HRT3
HRT1	HRT1	Petak, 7. 3. 09:30 Sabor, prijenos 16:55 Košarka: CSKA Moskva - Cibona VIP 18:45 Krleža, dok. emisija 19:30 Krš i more 20:00 Jeffersonova cast, film 21:40 K(v)adar 22:10 Sport danas 22:20 Pravo vrijeme	14.50 Nogomet: Rijeka - Dinamo 16.50 Rukomet: Montpellier - Zagreb 18.30 Melbourne: Formula 1 20.35 Nogomet: PSG - Marseille 22.40 Sport danas 22.55 Nedjeljom u 2	prvaka, snimka 17.20 Košarkaški kup Hrvatske, polufinale 19.10 Popuna 19.30 Krš i more 20.15 Nogomet: Real Madrid - Milan 22.50 Sport danas 23.00 Slobodna zona, putopisna emisija 23.40 Nogometna Liga
07.00 Vijesti 07.05 Dobro jutro, Hrvatska 09.30 Dječak upoznaje svijet 10.00 Vijesti 10.05 Platno, boje kist 10.55 Učilica 11.05 Kokice 11.30 Baltazar, crtani film 11.35 Graditelj Bob 12.00 Vijesti 12.30 Snaga želje 13.25 Glazbena TV 14.10 Zvezdane staze 15.00 Platno, boje, kist 15.50 Učilica 16.00 Vijesti 16.05 Kokice 16.30 Hugo, TV igra 16.55 Jezikomjer 17.00 Osijek: Obje strane 17.30 Hrvatska danas 17.45 Iz etno arhiva 18.15 Boje turizma 18.45 Ljudi koji mijenjaju vrijeme 19.15 LOTO 7/39 19.30 Dnevnik 20.00 Znakovi vremena 21.00 Dani HTV-a: Večer Branka Lentića 22.35 Vijesti 22.45 Poslovni klub 23.15 Kult, emisija o kulturi 00.10 Gilmoreice 01.20 Marionina pravda, film 02.55 Nikita 03.40 Pustolovine Catherine, film 05.20 Amerika - život prirode	07.00 Vijesti 07.05 Dobro jutro, Hrvatska 09.30 Dječak upoznaje svijet 10.00 Vijesti 10.05 Zemljopis SAD-a 10.20 Cursor, emisija o informatici 10.55 Učilica 11.05 Športerica 11.20 Ptice, crtani film 11.25 Cocco Bill 11.40 Mamemo, crtani film 11.45 Zvonko, crtani film 12.00 Vijesti 12.10 TV kalendar 12.30 Snaga želje 13.25 Glazbena TV 14.10 Zvezdane staze 15.15 Cursor, emisija o informatici 16.00 Vijesti 16.05 Ptice, crtani film 16.20 Zvonko, crtani film 16.30 Hugo, TV igra 17.00 Split: Obje strane 17.30 Hrvatska danas 17.45 Športerica 18.00 Cocco Bill 18.20 Čigrom oko svijeta 18.50 Priča u priči 19.30 Dnevnik 20.05 Tko želi biti milijunaš? 21.15 Opatija: Počast pjesmama Arsena Dedića 22.50 Vijesti 23.00 Pozivnica, emisija o kulturi 23.25 Videodrom 00.15 Ekipa za očevid 01.00 Kafić »Uzdravlje« 01.25 Ekskluzivno, film	Subota, 8. 3. 15.20 Hit-depo 16.50 Košarka: Crvena zvezda - Cibona 18.50 Sportski program 20.25 Nogomet: Roma - Lazio 22.20 HNL 23.30 Sport danas Nedjelja, 9. 3. 08.05 Snaga želje 12.20 Magazin Lige prvaka 13.40 HNL, sažeci	Ponedjeljak, 10. 3. 15.05 Nogomet: PSG - Marseille 16.55 Sretan dan, film 18.30 Potraga za blagom 18.55 Automagazin 19.30 Krš i more 20.10 Petica 21.25 Sport danas 21.30 San Remo 2003 Utorak, 11. 3. 18.25 Petica 19.40 Nogomet: Magazin Lige prvaka 20.35 Nogomet: Ajax - Valencia 22.40 Sport danas Srijeda, 12. 3. 09.30 Sabor, prijenos 15.30 Nogometna Liga	Četvrtak, 13. 3. 09.30 Sabor, prijenos 18.10 Nogometna Liga prvaka 19.30 Pustolovina u Hrvatskoj 20.00 Popuna 20.15 Košarkaški kup Hrvatske 22.10 Sport danas 22.20 Hit-depo
HRT2	HRT2			
10.20 Riječ i život 11.20 Globalno sijelo 11.50 Govorimo o zdravlju 12.20 Gradski ritam 12.50 Internacional 13.20 Vidiš, kupiš - reklame na HTV-u 14.25 Flamingo Road, film 16.00 Dražesni pupoljci svibanjski 16.50 Vijesti za gluhe 16.55 TV kalendar 17.10 Snaga želje 18.00 Panorama 19.00 Upitnik, kviz 19.30 Carstvo divljine 19.53 Muha, crtani film 20.05 Gilmoreice 20.50 Vijesti 21.05 Nikita 21.50 Pustolovine Catherine, film	10.10 Kult, emisija o kulturi 11.05 Boje turizma 12.05 Fenomeni 12.35 Poslovni klub 13.05 Znakovi vremena 14.05 Konjanici, film 16.00 Dražesni pupoljci svibanjski 16.50 Vijesti za gluhe 17.10 Snaga želje 18.00 Panorama 18.35 Kafić »Uzdravlje« 19.00 Upitnik, kviz 19.30 Carstvo divljine 20.05 Američka obitelj 20.50 Vijesti 21.05 Ekipa za očevid 21.50 Nedovršena veza, film 23.20 Dražesni pupoljci svibanjski	TV PREPORUKA DANI HTV-a: 7. 3. - 21.00 h - DORA - PRVA VEČER + Show program: VANNA 8. 3. - 21.00 h - DORA - DRUGA VEČER + Show program: GORAN KARAN 9. 3. - 21.15 h - DORA - FINALE + Show program: DIVAS I 4 DIVE 10. 3. - 20.05 h - REKLAME NA HTV-u 11. 3. - 21.15 h - MISS UNIVERSE HRVATSKE 12. 3. - 21.00 h - VEČER BRANKA LENTIĆA 13. 3. - 21.15 h - »SVE ŠTO ZNAŠ O MENI« - koncert POČAST PJESMAMA ARSENA DEDIĆA Inicijativu za koncert u počast pjesmama Arsena Dedića dao je Upravni odbor Porina u Inamjeri da njime najavi 10. jubilaru dodjelu diskografskih nagrada Porin. Pri izboru Arsena Dedića prevagnula je spoznaja da su mnoge njegove skladbe ne samo dio naj- istaknutijeg kantautorskog opusa na hrvatskoj glazbenoj sceni nego i standardi hrvatske popularne glazbe uopće. Utoliko je zanimljivije uvjeriti se kako će pjesme koje slušatelji najčešće prepoznaju po autorovim interpretacijama zazvučati u verzijama i obradama drugih izvođača što je i osnovna programska odrednica zamišljenog koncerta. Autor: Dražen Vrdoljak Glazbeni producent i dirigent: Nikica Kalogjera Redatelj prijenosa: Egon Šoštarić Urednik: Željko Mesar	DORA www.hrt.hr/dora Dani Hrvatske televizije u Opatiji počinju 7. ožujka najpopularnijim glazbenim događajem sezone - jedanaestom Dorom, čiji će pobjednik predstavljati Hrvatsku na Eurosongu u Estoniji. Od 270 skladbi koje su stigle na natječaj, komisija sastavljena od predstavnika svih glazbenih udruga, diskografa te triju predstavnika HTV-a, izabrala je 24 kandidata koji se prvi put natječu 7. i 8. ožujka. Šest kandidata iz svake polufinalne večeri ulazi u finalnu večer 9. ožujka, te ravnopravno sudjeluju za laskavu titulu pobjednika Dore. Novost je i to što će ove godine prvi put pobjednika Dore izabrati isključivo gledatelji i slušatelji HTV-a svojim telefonskim pozivima.	 DORA 2003

Reakcija na dio intervjuja Bele Tonkovića, objavljenog u »Hrvatskoj riječi« u broju 3

Nije stvar bila u tajmingu

Nije korektno stavljati u istu ravan privremeno Bošnjačko nacionalno vijeće Sandžaka i privremeno Hrvatsko nacionalno vijeće, pošto su se oni bitno razlikovali. Svakako je hvale vrijedna briga predsjednika za svoje članstvo.

Ne mogu, a ne povezati ovu brigu s jednim slučajem koji se tada dogodio. Krajem 1995. godine objavljeno je u većini medija da je predsjedavajući Inicijative za osnivanje privremenog Hrvatskog nacionalnog vijeća pokrao milijune maraka, u poduzeću kom je rukovodio i tajnim kanalima prenio u Hrvatsku. Između redova, kupovao oružje Hrvatima. Ovakva izjava u razdoblju kada je razočaranih, a naoružanih, povratnika s hrvatskih bojišnica bilo na svakom koraku, bila je mnogo opasnija od desetak godina robije. Gospodin Tonković tada ni jednom gestom nije stao u zaštitu osnivača DSHV-a. Godine 1990. nije bilo mnogo Hrvata koji su potpisali akt o osnivanju hrvatske stranke u Srbiji, da bi ona mogla biti osnovana. Po rješenju Vrhovnog suda Srbije broj GŽ. 24/98 ovakva kleveta smišljena je u Skupštini općine gdje je gospodin Tonković imao značajan utjecaj. U »Glasu ravnice« broj 66, stranica 9, prvi stav u jednom od svojih intervjuja gospodin Tonković doslovno kaže: »Stvar je, dakako, jasna: budući da SRJ odbija s nama razgovarati, njoj su potrebni podobni Hrvati, a oni su se ponudili kao podobni Hrvati. Budući da nisu obavili svoj politički zadatak,

odmah je uslijedila i sankcija, pa je glavni akter i prvopotpisani, 'inicijative HNV-a' – dobio istragu zbog gospodarskog kriminala. Budući da posao nije urađen 'kako treba', uslijedila je i 'odgovarajuća nagrada'. Ovaj potez vlasti je razumljiv: vidjeli su da ne mogu uništiti DSHV...«

Pravi razlozi protivljenju formiranja privremenog HNV-a bili su nešto drugo, ne politički tajming. Što se tiče tekuće suradnje, ona postoji i postojat će kad su tema - interesi hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori.

Josip Ivanković, predsjedavajući Inicijative za osnivanje privremenog Hrvatskog nacionalnog vijeća

■■■

Daj, pope, ruku

U Subotici, u parku ispred Gradske kuće, nalazi se statua narodnog tribuna Blaška Rajića. Na skrovitom je mjestu, gotovo neprimjetna. Obično, takve biste postavljene su tako da budu vidljive svakom oku. Ova se zaboravljena odmara u dubokoj sjeni crnogoričnog raslinja. Na njoj se nalazi natpis koji iznenađuje – Pop Blaško Rajić! Pa, zar se odrednicom – pop može izraziti poštovanje prema личности kojoj je spomenik podignut? A nije sporno, o velikanu se radi.

Da pojasnimo: izraz pop čest je u razgovornom jeziku, a nezaobilazan je i u literaturi. Tko ne zna za »Pop Ćiru i pop Spiru«, za izreke »Besposlen pop jariće krsti«, »Reci popu pop, a bobu bob?« U narodnoj anegdoti »Daj pope ruku«, da je spasonosna rečenica glasila – »Na, pope ruku«, on se ne bi utopio.

Uz ovaj idiom, koji se javlja i na katoličkom i na pravoslavnom području,

ironična nota uvijek je prisutna. Izraz pop u sebi sadrži dozu poruge. Riječ je stilski obojena sa deprecijativnim značenjem. Je li ona pogodna da »krasi« bistu akademskog kipara?

U hrvatskom jeziku postoji niz lijepih riječi koje bi stvarno krasile spomenik. Izgleda da se na njih zaboravilo. Radosni smo što dolaze bolja vremena i što će naša djeca znati i za riječi svećenik, velečasni, kapelan, kanonik, župnik, monsinjor, pater, opat, prelat...

U članku »Kašnjenje krnji nadu« (»Hrvatska riječ«, br. 2) pedagog Dujo Runje, pišući o problemu školstva na hrvatskom jeziku, poručuje: »Za mnoge labirinte postoji Arijadina nit, pokažimo je prije svega mi. To je impe-rativ vremena u kojemu živimo!«

U labirintu u kojemu smo, u oscilacijama dobra i zla, kad stvarnost često postaje karikatura željenog i sanjanog, poput Tezeja treba biti mudar i praktičan, te – ostvariti svoj cilj.

Katarina Vasiljčuk, Subotica

■■■

Prva privatna donacija

Izlazeći u susret potrebama »Hrvatske riječi«, u okviru svoje donacije, vlč. Josip Temunović između više korisnih knjiga, podario nam je i »Pravopis« te »Religijski leksikon«. Na slici je ovjekovječen trenutak u kojemu direktor Zvonimir Perušić preuzima dar od vlč. Temunovića.

N. P.

RADIO SUBOTICA
24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024552200
Fax: 024551902
email: radio@radiosubotica.co.yu

■ 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
■ 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
■ 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h
Najava programa
Večernji dnevnik
Agencijske vijesti iz zemlje
Agencijske vijesti iz RH
19,30 h
»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)
»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)

Vjerska emisija (petkom)
20,00 h
»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)
20,30 h
Vijesti dana
Pripovijetka Balinta Vujkova
Hitovi hrvatskih izvođača (ponedjeljkom)
Minute za ljubitelje jazza (petkom)

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci 800 din.

☐ 1 godina 1500 din.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže i primat ćete ga svakog tjedna u diskretnom pakiranju!

Hrvatska riječ

Ime i prezime: _____

Zemlja: _____

Mjesto: _____

Ulica i broj: _____

E-mail: _____

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24.000 Subotica.
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

HRVATSKA

☐ 1 godina 70 EUR.

Intermediary:

ZABHR2X (Zagrebačka banka a.d.-Zagreb)

Account with institution: EUR 70920-978-8900221

VBUYU 22 (Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101-320-5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24.000 Subotica.

WIZARD
Dizajn
Sposoba i JAS

Cjenik reklamnog prostora

posljednja strana (kolor)

cijela strana	6.000 din.	
1/2	3.600 din.	+ 20 % p. p.
1/4	2.000 din.	

druga i pretposljednja strana (kolor)

cijela strana	5.000 din.	
1/2	3.000 din.	+ 20 % p. p.
1/4	1.700 din.	

unutarnje strane (crno-bijele)

cijela strana	3.000 din.	
1/2	1.800 din.	
1/3	1.300 din.	+ 20 % p. p.
1/6	700 din.	
1/12	450 din.	

Iskoristite popuste!!!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%

kompletna
hrana
za pse

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

VETERINARSKI
ZAVOD
"SUBOTICA" a.d.
4106 Subotica
Beogradski put 123
Tel.: 024/567-933, 567-984
Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE

SMJEŠA N
SMJEŠA PS-1
SMJEŠA PS-3
SMJEŠA
PSB-FINIŠER
SMJEŠA
PSB-STARTER

SMJEŠA KD
SMJEŠA TS-1
SMJEŠA TS-2
FAVORIT P
STARTER
ZA PRASAD
GROVER
ZA PRASAD

PREMIXI I SUPERI

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
Tel./fax: 024 561 533
agria@suonline.net

